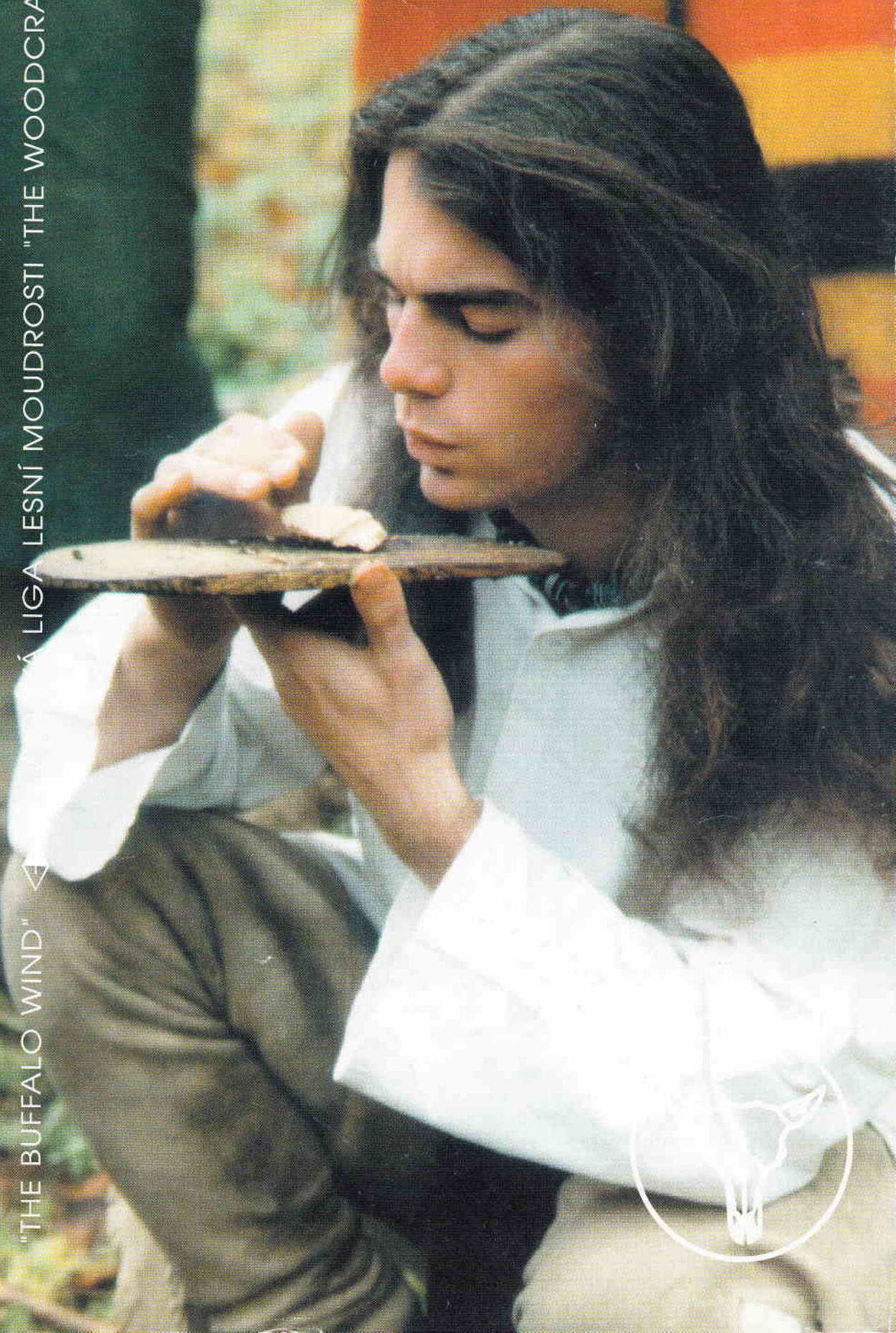

BIZONÍ VÍTR

"THE BUFFALO WIND" LIGA LESNÍ MOUDROSTI "THE WOODCRAFT LEAGUE"

5/96

V říjnu proběhlo táboření Velké lóže

Bizoní vítr má novou rubriku! Je to poezie a tentokrát o vodě

V tomto čísle se rozloučíme se seriálem Sinawové...

V rubrice Životní prostředí tentokrát o dopravě

V článku o přírodě se tentokrát dočtete i o medvědech

Obsah

Co a jak v příštím roce	1
Názory a zamyšlení	2
Děni v LLM	3-6
Woodcraft v zahraničí	7
Reportáž: Malá Fatra 1996	8-9
Hau kóla: Náprsenky	10-11
Maške toniktuka he: Taneční pásy	12
Stopou pravěku: Keramické otázky	13
Zálesáckou stezkou: Long Hunters	14-15
Z přírody: Vlk a Medvěd, Netykavka, Vltava	16-17
Životní prostředí: Doprava, Project Wild	18-19
Tipy na činnost: Vánoční nadílka	20
Plníme činy: Kožený pásek	21
Přístupme blíže: Rasová a jiná nesnášenlivost	22
Poezie: Voda	23
Seriál: Sinawové	24-25
Pro chytré hlavičky	26
Čanku čikala	27
Kmeny se představují: Wallowa	28
Pohledy z Malé fatry	29

BIZONÍ VÍTR, časopis vydávaný Ligou lesní moudrosti. Šéfredaktor Petr Hendl - Wanigiska. Zástupce šéfredaktora: Ivana Hönigová - Ráček. Redaktoři: Martin Kupka - Logan, Magda Trnková - Wenona, Katka Benešová - Wičanhipi, Jakub Adámek - Gallichvio, Milan Hlásenský - Hombre, Jiří Červinka - Brko, Tomáš Novotný - Tevagion, Josef Porsch - Ablákela, Tomáš Brinke - Baskoš, Jana Hajduchová - Adjidaumo, Lenka Mašková - Mýval, Tomáš Koubek - Šámot, Gabriela Majerová - Psík. Spolupracovali: Miluše Hendlová, Marcela Hendlová. Distribuce: Hana Šťavová - Anpao, David Stegbauer - Čapa.

Adresa redakce: Liga lesní moudrosti - Bizoní vítr, Senovážné nám. 24, 116 47 Praha 1.

Přetiskování obsahu povoleno pouze s písemným svolením redakce nebo autora a s udáním pramene. Nevyžádané příspěvky redakce nevrací. Názory autorů článků nemusí souhlasit s názorem redakce.

Podávání novinových zásilek povoleno Česká pošta, s. p., Odštěpným závodem Praha č. j. nov 5267/95 ze dne 4. 7. 1995.

Reg. č. 545, ISSN 1210-5252, Ročník VII, číslo 5, náklad 1000 ks, cena 18,- Kč. Tisk: ÚJI Zbraslav.

Vážení a milí čtenáři!

Je konec nového roku a vy držíte v ruce páté číslo. To číslo, které máte letos v ruce navíc oproti ročníku minulému. A co pro Vás chystáme do nového roku tentokrát?

Ano, opět další číslo! Bizoní vítr se v nastávajícím roce stane dvouměsíčníkem. Nebude to však prosté přidání čísla. Vyjde jako dvojčíslo 2-3/97 a bude mít čtyři barevné stránky navíc. Co naleznete na stránkách našeho „nového čísla“? Táborové rady, zkušenosti, nápady k činnosti, táborovým hrám, rady jak připravit tábor, návody na to, jak tábořit co nejvíce v souladu s přírodou a spoustu dalších užitečných věcí pro ty, co tábory připravují, pro ty, co se jich účastní i pro ty, kteří dělají jakoukoliv tábornickou činnost.

Obsah časopisu zůstane v konceptu stejný - to však neznamená, že bude vše při starém. Vedle již dobře známých rubrik najdete například stránky věnované obřadnictví a obřadům, po kterých volá tolik hlasů. Budeme se snažit věnovat co nejvíce místa praktickým návodům, jak si mnozí z vás přáli. Některé stránky trochu změní svou tvář... ale nechte se také trochu překvapit - a předplatte si Bizoní vítr!

Cena časopisu se příští rok nebude měnit, bude i nadále 12,- Kč pro členy Ligy lesní moudrosti a 18,- pro nečleny. Roční předplatné bude samozřejmě dražší o jedno číslo a bude tedy činit 72,- Kč pro LLM a 108,- pro nečleny.

Dvojčíslo 2-3 bude za cenu dvojnásobnou (24,- nebo 36,- Kč). Bližší informace o předplácení si můžete přečíst níže. Všichni, kdo chcete včas dostat Bizoní vítr, zaplatte, prosím, tak, abychom peníze od vás dostali nejdéle do konce ledna. Ti z Vás, kteří zaplatí včas (tedy do konce ledna), dostanou od nás spolu s prvním číslem zvláštní přílohu - přehledný obsah všech čísel minulého ročníku pro rychlé vyhledávání.

A jak si Bizoní vítr vedl letos? Když už jsem Vám prozradil, co bude příští rok, tak se Vám chci také pochlubit s tím, jak

úspěšní jsme - a tím myslím redakční radu a Vás - byli v roce letošním.

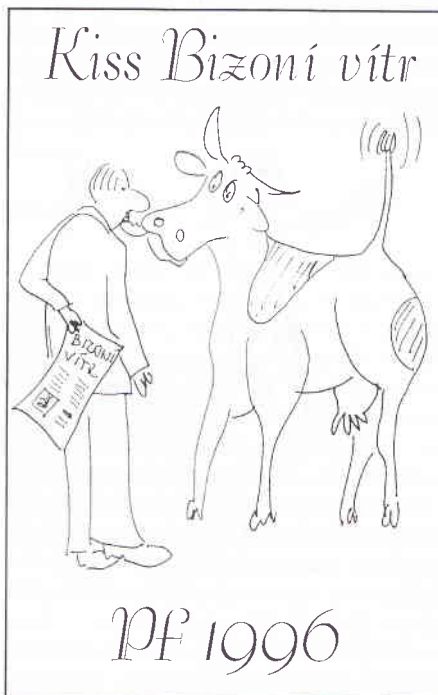
Podařilo se nám vydat všech pět čísel a dokonce vydat je včas. Počet předplatitelů rostl celý rok a my doufáme, že nám zůstanete věrni, že další čtenáři budou přibývat a že brzy budeme moci zvýšit náklad. Bizoní vítr se stal významným informačním zdrojem o Lize lesní moudrosti a pomalu, ale jistě se šíří mezi další čtenáře. Pomozte i Vy při jeho šíření - zjistili jsme, že časopis by byl zajímavý pro velké množství čtenářů, z nichž mnoho o něm ale vůbec neví!

Bizoní vítr se dostal dokonce i ze svízelné finanční situace. Téměř bez problémů funguje od letošního roku distribuce. Dále nás provázela velká řada drobných i větších úspěchů. Myslím tím například úspěch při prodeji BV na výstavách, vyvíjející se grafická úprava, ustálený obsah, neklesající výkon redaktorů (velký dík jim všem!) apod. V neposlední řadě - alespoň pro mne - je radostí nový zástupce šéfredaktora, totiž Ráček - Ivana Hönigová, se kterou se již od prázdnin dělím o radosti a starosti šéfredaktorské.

Tento článek snad nevyzní jako chlubení, budíž spíše obrovským díkem všem, kteří se na přípravě BV podílejí a kteří na něj mohou být právem hrdí. S pomocí Vás, čtenářů, se nám snad bude dařit i v roce následujícím. Tedy i v příštím roce bude platit:

Bizoní vítr vane!

Wanigiska - Petr Hendl, šéfredaktor

Placení BV

V současné době je možné předplácet ročník 97 a k máni je též kompletní ročník 1996 a čísla 3 a 4 z roku 1995. Ceny jsou uvedeny v tabulce a na předplatním lístku.

Platit můžete v hotovosti v kanceláři LLM o návštěvních hodinách (každá středa 15-18 hodin) nebo složenkou na účet LLM. Účet LLM je u ČS, a. s. Praha 1, číslo účtu 1361255-038/0800, variabilní symbol uvádějte 396. Adresa LLM je v tiráži. Při platbě na účet nám zašlete ústřížek složenky nebo jeho kopii, při bankovním převodu peněz potvrzení o převodu.

U každé objednávky pečlivě vyplňte předplatní lístek a doneste či pošlete jej na adresu LLM.

Bizoní větry se rozesílají dávkově vždy po vyjití nového čísla. To znamená, že pokud si Bizoní vítr zaplatíte až koncem února, kdy je již první číslo rozesláno, přijde vám číslo 1 až spolu s číslem 2 v polovině dubna. Při platbě v kanceláři si čísla můžete ihned odnést. Číslo 1 vyjde 17. 2., číslo 2-3 dne 21. 4., číslo 4 dne 15. 6., číslo 5 v půli října a číslo 6 před Vánoci. Pokud si chcete BV vyzvedávat v kanceláři, uvědomíme Vás po vyjití korespondenčním lístkem.

Pokud si předplatíte celý ročník, zaplatí poštovné LLM za vás. Při objednávkách jednotlivých čísel připočítejte k celkové ceně poštovné podle počtu posílaných kusů:

1 ks	3,50	2 ks	5,-
3 ks	6,-	4 ks	7,-
5 ks	8,-	více ks	20,-

Pokud byste měli jakékoliv nejasnosti, obraťte se na nás.

	Cena pro nečleny LLM	Cena pro členy LLM
Číslo 1, 4, 5, 6 ročníku 1997	18,- Kč	12,- Kč
Dvojčíslo 2-3 ročníku 1997	36,- Kč	24,- Kč
Předplatné ročníku 1997	108,- Kč	72,- Kč
Jedno číslo ročníku 1996	18,- Kč	12,- Kč
Předplatné ročníku 1996	90,- Kč	60,- Kč
Číslo 3 nebo 4 ročníku 1995	10,- Kč	8,- Kč

Přístup blíží!

Existuje něco, čím bys mohl přispět k naší společné věci? Třeba jen myšlenka, nápad, návrh na pořádání akce nebo třeba jen dovednost kreslit, napsat reportáž, úvahu, zkrátka pomoci redakci Bizoního větru?

Máš zkušenosti táborníka, přírodovědce, bádáš si sám pro sebe v historii? Máš znalosti právnícké či zdravotnické? Pracoval jsi léta s dospělými lidmi, s dětmi? Pak by Tě mohl potřebovat náčelník pro Čotokvu!

Máš znalosti a zkušenosti, kterými bys pomohl při aktualizaci Svitku březové kúry? Nejedná se jen o znalosti v oboru plnění činů a mistrovství, ale zkušenosti s vydáváním tiskovin! Pak bys mohl prospět lidem, kteří v poslední době pracují na tomto poli.

Myslíš, že bys měl co říci všem dospělým v Lize? Pomoci jim, aby dokázali zformovat komunitu schopnou se nejen pobavit, ale také na něčem pracovat? Tvou pomoc by určitě uvítala Velká lóže!

Máš organizační schopnosti, vůli pomoci celé Lize lesní moudrosti při jejím hledání cesty vpřed? Máš zkušenosti s vedením lidí nebo myslíš si, že to či ono bys mohl vylepšit? Možná, že bys mohl přiložit ruku k dílu v náčelnictvu, či v poradním sboru.

Jsi jen obyčejný člověk, který by rád pomohl drobnou prací při organizování akcí, výstav, při práci v ústředí? I takovým způsobem lze hodně pomoci.

Omlouvám se, že jsem si vypůjčil titulky jedné z rubrik Bizoního větru, ale nenapadla mě jiná slova, když jsem chtěl vyjádřit to, co Liga dnes nejvíce potřebuje.

Liga dnes skutečně potřebuje, abychom k naší věci přistoupili blíže. Většina lidí pro jistotu tvrdí, že nemá na nic čas nebo že nemá pro to či ono potřebné schopnosti. Čas nemá nikdo z nás, a to není ten pádný argument! Na posledních akcích Ligy jsem si všimnul spousty bezvadných věcí a mnoha schopných lidí, kteří by mohli Lize prospět prostě tím, že by své schopnosti nabídli širšímu okruhu lidí.

Zbývá jen udělat ten krok a přistoupit blíže. Nebo alespoň přijet a říci něco nahlas. Slíbit, že s tou a tou věcí pomohu a dodržet slib.

Znovu a znovu se mezi námi objevují lidé, kteří určitý úkol "láhnou" sami a po dvou či více letech práce rezignují, protože si prostě "vybili akumulátory". Proč celá řada schopných lidí tiše přihlíží a veze se? Proč argumentuje nedostatkem času? Vždyť naprostá většina z nás pracuje a žije rodinným životem a pro nás pro všechny má den 24 hodin!

Pod křídly účelného primitivismu

Tenkou kůží mých mokasín snadno prosakuje rosa. Pomalými kroky se ubírám pryč. Nohy mačkají trávu pod mnou, snažím se jít tiše, ale sojce nic neujde a už křičí, že se blíží vetřelec. Ptáci mi štěbetají do kroku, je vlahé ráno, dobře se přemýšlí.

Vstával jsem brzy, ještě byla tma. Vylezl jsem z týpí, když si mě všimla hlídka. Zamávala na mě a já v tom pozdravu cítil i něco víc - mírný strach z toho, co zase náčelnictvo chystá. Již oblečen ve slavnostní úbor jsem šel vzbudit několik vyvolených bojovníků. O ničem dopředu nevěděli, ale nálada byla natolik posvátná, že se neodvažovali na nic ptát.

Bál jsem se toho obřadu, tedy nikoliv ceremonií, ale spíš toho, jestli to na kluky správně zapůsobí. Dobře to dopadlo, bylo mi s nimi moc dobře, mimo jiné proto, že pochopili...

Moje tělo už dlouho neroste, za to let přibývá. Uplynulo hodně vody v řekách, mockrát jsme uvítali jaro od té doby, kdy jsem přišel do kmene. Činnosti, kterým se ve kmene věnuji, se v průběhu let mění. Pozoruji, že čím dál více přemýšlím. O sobě i o druhých.

Do dění Ligy jsem se dostal až v době, kdy již všechno běželo, kdekdo byl na ligovém sněmu, při rozhovorech jsem slyšel slavná jména ligových osobností. Pak jsem je poprvé uviděl. Netrvalo dlouho a začal jsem přiřazovat jména konkrétním osobám. Dnes už většinu znám.

Liga, její činnost a lidé, kteří se v ní pohybují, mě chytla. Moc věcí se mi tolik

Přístup blíže a přijdi se svou troškou do mlýna! Liga potřebuje osobnosti a také obyčejné příčinné lidi, nemá-li se rozdrobit to, co se v posledních letech udělalo. Není to jen problém náčelníka, náčelnictva, poradního sboru, ale také Tvůj!

Martin Kupka - Logan

líbilo, spoustě obřadů a zvyků jsem vůbec nerozuměl, leč cítil jsem, že je to dobře. Konečně se našli tací, kteří náš kmen Neskenon ani neznali a neměli z něj respekt. Mnohému jsem se naučil a pochopil, že ve společenství těchto lidí se budu moci učit celý život.

Jenomže pak jsem se trochu porozhlédl a tu jsem zjistil, že zdaleka všechno není tak růžové, jak by se na první pohled mohlo zdát. Připadalo mi, že někteří Ligovci jsou příliš dogmatictí indiáni. Ó jak pohrdavý pohled od starého ligového parda jsem sklídl, když se večer ochladilo a já si nenasadil kapote, ale svetr.

Odjakživa jsem putoval po několika cestách zároveň. Nevím přesně proč, jestli to mám geneticky zakódované, nebo jestli jsem to tak prostě chtěl dělat. Dnes jsem tomu rád, stále se věnuji několika věcem najednou a myslím si, že mě to docela obohacuje. Má to i svoje nevýhody, protože pak docela často přemýšlím o smyslu života, což bývá spojeno s podivnými pocity a stavy.

Vzpomínám si, jak jsem začal někdy ve čtrnácti letech s vervou poslouchat folk, ale k tomu se mi moc líbil i bigbeat a rock. A to se nezamlouvalo ani folkařům, ani těm druhým. Stejně tak tomu je dnes v souvislosti s Ligou a ostatním světem. Líbí se mi život v přírodě, ale také život ve městě. Oboje má něco do sebe a nemohl bych bez toho být. To se však některým Ligovcům třeba nezdá. Ti jenom celý týden přežívají v práci nebo ve škole, aby pak konečně mohli vyrazit do přírody a všechnu civilizaci hodit za záda.

Já se civilizace rozhodně nevzdávám. Je mi velmi blízká. Jistou dobu jsem nebyl schopen srovnat svoje pocity a vztahy mezi protipóly civilizace (město) a přírody (kmenové a ligové akce). Pak jsem si přečetl Loganův článek v předminulém Bizoním větru a hrozně se mi ulevilo. Pociťoval jsme velikou radost, že to Logan cítí stejně, že to tak výstižně napsal. Hned jsem se v pojmu „Účelný primitivismus“ shlédl. Zastávám stejný názor na věc. I mě se líbí, když naše Ligové squaw chodí po městě v módním oblečení, když na sebe dbají a vypadají pěkně a upraveně.

Ahdebah - Jan Adámek

Čotokva Malé lóže

Vlak polyká kilometry, slunce se opírá do oken. Idylka. Tedy až do Hranic, kdy se do prvního vagónu naskládala jakási početná tlupa. Podle kytary, za kterou se schovává Čiksika, poznáváme s Willym a Zdeňkou, že jde o lidičky, kteří se vypravili do slovenských hor, aby se zúčastnili letošní Čotokvy náčelníků rodů.

Mašinka, chaloupky, zahajovací oheň

Stojíme, sedíme a ležíme na kraji lesa u vesničky Vychylovka. Každý sebemenší zvuk je považován za hukot a pískání parní lokomotivy, která po lesní železničce vozí turisty do skanzenu. Willy začíná přepadat kolemjedoucí cyklisty podivnými dotazy, ale poloha vláčku je stále nejistá, a tak se Willy vydává na průzkumnou cestu. My ostatní se zatím dělíme - zatím ne buněčně, ale do 4 rodů po 5 - 6 lidech. Náš první úkol je zdánlivě jednoduchý - do večerního ohně vymyslet název rodu. Než stačíme zapojit mozkové buňky, objevuje se v zatáčce mezi stromy vlak. K našemu velkému zklamání před sebou nežene Willyho. Malá parní lokomotiva těžce oddechuje, jak táhne plný vagón do kopce. Naštěstí to má jen dva kilometry, kde se roztroušeny v kopcích nacházejí chalupy Muzea kysuckej dediny. Vyvarujeme se hadů, nefajčíme a následujeme slečnu průvodkyni. Prohlížíme si komůrky, ve kterých se zastavil čas. Překvapivě jsme odolali i nástrahám nízkých futer, takže se nám nikomu nevytrousily obrázky malebných horských chaloupek. Prohlídka končí a my vyrážíme po kolejích na druhou stranu od civilizace. Naneštěstí jsme zmátli malou skupinku turistů. Teprve po několika desítkách kilometrů je Wičanhipi se zjevným pedagogickým talentem přesvědčila, že skanzen už skončil.

Slunce už přestalo tolik hřát a pomalu se ubíralo schovat se za vrcholky kopců, a tak naše putování pro dnešní den končí. Když už pak ztichl les a

sluníčko už bylo téměř v peřinách, vhodil Čiksika do ohně několik zelených větviček - zahajovací oheň letošní Čotokvy mohl začít. Zaznělo mnoho krásných slov, jména rodů (o lakotském původu jména Objekty v červenom krúžku sú popísané v texte se vedly niekoľkohodinové dohady), představily se jednotlivé kmeny a poprvé jsme se zaposlouchali do povídek od Miroslava Nevrlého, které nás díky Willymu provázely celou Čotokvu. A samozřejmě nesměly chybět ani písničky, když už jsme tam měli Čiksiku - a nejen jeho (z některých nenápadných lidí se během Čotokvy vyklubali kytaroví sólisté, vid' Macku).

Hory

Když jsme se konečně vyškřábali nahoru na horu, octli jsme se na krásném hřebenu. Vysokou trávou vedla stezka, Slunce nám opět jasně svítilo nad hlavami, kolem nás údolí a kopce zahalené v oparu. Krása, která nás obklopovala, nasýtila naše duše a o naše žaludky se postaralo nepřeborné množství červeňoučkových lesních malin. Krásnější a vhodnější místo bychom pro povídání o Sedmi tajemstvích a Devíti zásadách lesní moudrosti jen těžko hledali. Když se pak před námi po chvíli pochodu otevřela krajina a naráz odkryla mnoho ze svých krás.....když koukáte na Rozsutec, který se tyčí v dálce jako pyramida, dochází vám slova.

Putování rodu - nezabloudíš, najdeš vodu

Pomalou se stmívá, vidíme sotva na pár desítek metrů, neboť padla mlha. Když ale vcházíme do lesa a jsme znenadání obklopeni černými siluetami spících stromů, začínáme vzpomínat na šťastné společné chvíle - přece jen to samostatné putování rodů nebude taková sranda. Lesní cesty se větví, moc toho kolem sebe nevidíme, takže moc netušíme, kde se nacházíme. Vylézáme na louku, která je zalita měsíčním světlem. Chvilka na kochání, ale trápí nás existenční problémy, kolem nás srázy dolů, jinak mokrá louka. V tom obrysy střechy, srdíčko poskočí. Po bloudění a dlouhém pochodu spíme jako

námořníci. Naše radost je ráno ještě větší, neboť horu Čiernou Lutišu, cíl našeho putování, máme na dosah ruky.

Hromy, blesky, potok a taky jedna chaloupka.

Přivaly deště se valí k zemi, přístřešky se krčí kolem divokého kalného potoka, který byl ještě před chvílí průzračnou horskou bystřinkou. Vtom rána jako z děla, za chvíli se u nás objevuje Mlčim, Méd'a a Kokos - v rukou drží dlouhé třísky, které zbyly ze smrku, do kterého před chvílí udeřil blesk. Hory se s námi loučí s rozmlouvanou tváří a nechtějí se umoudřit. Kde tedy zakončíme Čotokvu? Wičanhipi objevila prý seník a tak vyrážíme. Zpočátku nesměle, pak s bravurou překonáváme překážky, které nám klade rozvodněný potok. „Děšť lidi sbližuje“ - nikdy bych si neřekl, že situace voda pode mnou, voda nade mnou, zkrátka voda všude, bude moc hezkou tečkou. Vlastně ne. Ona totiž Wičanhipi špatně vidí (inu, učitelka) - respektive vidí až moc dobře, ale mluví nesrozumitelným jazykem. Ale nakonec jsme jí vůbec neměli za zlé, že se ze seníku vyklubala chaloupka a v ní dobří lidé, v chaloupce místnůstka, v té místnůstce stoleček, u stolečku postýlky - a přesně tam zakončení letošní Čotokvy.

Když jsem usedl, abych něco o Čotokvě napsal, přemýšlel jsem, co všechno vylíčit, aby z toho vzešla necelá stránka v Bizoním větru. Teď na konci vzpomínám, kolik zážitků a příhod se sem vůbec nevešlo. Na kolik stránek zajímavého vyprávění by asi vyšel „pouhý“ týden v Kysuckých Beskydech. Ale ještě jednu věc bych vám rád sdělil - na začátku jsem znal jen několik málo lidí, jinak to byla pro mě samá neznámá tvář. Teď nás spojují společné zážitky, ve kmenech, o kterých jsem před tím ani pořádně nic nevěděl, mám teď spoustu nových přátel.

Pepíno - Josef Krumpholz, Sacagawea, Mělník

Pro polovinu účastníků Čotokva končila až o den později - cestou do Čech jsme se stavili na Mohelnickém dostavníku, kde jsem hrál s kapelou Paběrky a na naše volné vstupenky se propašovali všichni účastníci do areálu, kde celou noc a celý den poslouchali kapely a juchali na country bále.

Čotokva Malé lóže podruhé

Znáte ten pocit, když vás v neděli večer vysype vlak na hlavním nádraží a vy strašně nechcete, aby už byl konec, nejdete domů a moc byste chtěli nastoupit do vlaků, co jedou zpátky? Nám se na konci Čotokvy přesně tohle stalo. A to i přesto, že letošní Čotokva nebyla pro účastníky vždy jen procházka růžovou zahradou.

Mě osobně naplnila tato akce strašně fajn pocitem z krásné krajiny našeho putování i z fantastické party, která se tu sešla. A snad největší radost jsem měl z poznání, že ten týden putování, táboření, přednášek a diskuzí dal účastníkům mnoho do jejich další činnosti.

První noc stavěla většina účastníků přístřešky, v nichž by v dešti asi promokla. Ke konci týdne už měli všichni perfektně postaveno a spali jsme v suchu i za bouřky. První den se v tolika lidech těžko vařilo na ohni z tenkých klacíčků, později už všichni ovládali umění dobrých ohňů na vaření. Tak bych mohl pokračovat ve výčtu věcí, které jsme si v horách vyzkoušeli lépe, než kdybychom o nich jen povídali.

Potěšilo mě, že všichni účastníci přijeli dobře vybaveni - bez zbytečných těžkých věcí, s lehkou sušenou stravou (i když mám dojem, že někteří jedinci byli

po týdnu trochu převločkovaní a přepolévkaní). Míla Nevrlý, jehož povídky jsme na Čotokvě četli nejčastěji, napsal v hrách:

„Stačí málo, zejména na cestách, můj zbytečnostmi obtěžkaný bratříčku! Ukaž mi, bez čeho se obejdeš a řeknu ti, vezmu-li tě sebou. Už se nosit stále méně. Pak budeš lehouchý. Kdysi jsem nosil batoh, který jsem stěží uzvednul. Dusal jsem těžce, pomalu, neradostně. Nesl jsem pilu, sekeru, vaříč, petrolej, baterku, lékárnu, náhradní boty, mnoho jídla, snad abych nezhylnul hladu. Dnes lehce létám nad karpatskými horami, nic nepostrádám. Větve lámu rukou, na ohni uvařím rychleji, za tmy uléhám po paměti, hladu jsem dosud nezahynul...“

Z celé naší výpravy by měl Nevrlý jistě radost a určitě by nás s sebou vzal.

Kromě základních tábornických dovedností učili lektoři účastníky některé lahůdky: Willyho vyřezávání kuliček stejně jako Wičanhpiny figurky z toho, co je zrovna po ruce, nás chytly a budou dobrým zpestřením činnosti rodů. (Ostatně - o malebnosti se krásně povídá, když jsme obklopeni tak malebnou krajinou, že si připadáme jako v trapper-ském ráji. Nedovedu si dnes už představit dělat lesní školu někde v chatičkách).

Willy jednou vykládal, že nejlepší způsob, jak poznat svého partnera, je vyrazit s ním na týden do hor. Prubířským kamenem poznání nás všech navzájem bylo jistě dvoudenní putování rodů na závěr Čotokvy. Vznikly při něm modelové situace, kdy někdo se chtěl spojit s dalšími rody, přestože se to nesmělo, někdo se pak v rodu trhnul a podobně. Tím jsme krásně prakticky navázali na přednášku o psychologii a každý měl možnost ohodnotit sám sebe jako náčelníka rodu lépe než jen z bodování Čotokvy.

Z hodnocení, které bralo v potaz nejen znalosti, ale i spolehlivost při putování rodů, řečnické schopnosti a šikovnost, vyšli nejlépe Pepíno ze Sacagawey a Radim z Neskenonu, kteří si odvezli diplom „absolvoval výborně“. Ale i na další bratry a sestry s normálním absolventským diplomem mohou být jejich kmenoví náčelníci (i my všichni) hrdi. Čotokvy se účastnili členové kmenů Osmaka Opo, Neskenon, Tussilago, Jestřábi, Sacagawea, Hin-Čokan a Oswego.

Čiksika - Jiří Macek, náčelník ML

Táboření VL

18. 10. - 20. 10. 1996

Pátek totálně zacpaná Praha Waldeni torzo a okolí Favorit s nadupaným přívěsem. Občerstvení v motorestu a už jsme na místě. Příjezdová komunikace vypadá dosti bĕsivĕ. Místy musíme vlek odpojovat a tlačít. Na místě se setkáváme s již dorazivším zbytkem. Stálo jedno týpí místních, tedy Děti hromového ptáka, na jedno se dělaly tyče a třetí jsme přivezli my. Nakonec jsme usoudili, že se vejdem do dvou, vzhledem k počtu lidí (asi 18). Den byl nejen ve znamení dřeva kvůli večernímu snĕmu a initi, ale stihly se např. i závody v rozdělování ohně ocilkou a třecími dřívky. Nevim, jestli můžu napsat, kdo vyhrál, aby to nebylo tendenční, ale křesadlo já, (je to s podivem, protože to byla divčí soutĕž) a třecí dřívka Páta poté, co už to vypadalo na Logana, ale chciplu mu to v nejlepším a už to nerozchodil. Já jsem si odnesl vyšívání váček. Páta tu čest rozdělat večerní snĕmovní oheň. No nek... te! Initi byla velmi malá a výkonná, potok velmi studený, bylo to nevhodné pro kardiaky a osoby s dýchacími potížemi, řekl bych tak zátĕžový stupeň III! Snĕm probíhal v duchu naznačování možných kandidátů na nového náčelníka VL. O lidech se nemohlo mluvit přímo, protože tam nebyli, tak se jen naznačovalo. Po udělení OP jsme podiskutovali o svých pocitech z táboření VL a jiné woodcrafterské činnosti. Zaujala Kangiwinka, kterou aktivita VL celkem nezajímají, ale je ráda, že si přijela zatábořit.

Logan rozvířil hladinu vidinou Woodcrafterského reprezentativního centra, já pak utopickou úvahou o woodcraftu ve městĕ.

V nedĕli se kromĕ odjezdu uspořádal řádácký zápas v shiny a Loganova „Jedovatá hra“. Místo bylo super zařiznuté údolíčko nedaleko Jánských lázní pod Černou Horou v Krkonoších. Krásný studený potok, pomĕrnĕ zdravĕ lesy.

Díky, bylo to celkem fajn.

Tokaheya - Aleš Sedláček, Walden, Praha

pomocí. Vám všem, že jste to uvařené nenaházeli zpátky do hrnců či jinam a za skvělé večery.

Wastewin - Radka Skoupliová
náčelník Velké lože

Rozhovory

?

Místo: Netluky

Konkrétně: Louka

Pršelo: trochu

Sluníčko svítilo: nevím

Kde jste bydleli: v blízkých homolích

Co přednášky: hodně

A kvalitita: pár jich bylo

Co lidli: tradiční

Jak se vařilo: docela živo

Chutnalo: o tom nepochybuj

Největší zážitek: Matie a Maňykan

Pojedeš zas: jestli přežiju ... ?

Co doprava: myslím, že nejdřív

Díky: bylo doleva

rozhovory pro Vás připravil

Tomáš Velich
Osmaka Opo, Michovo Hradiště

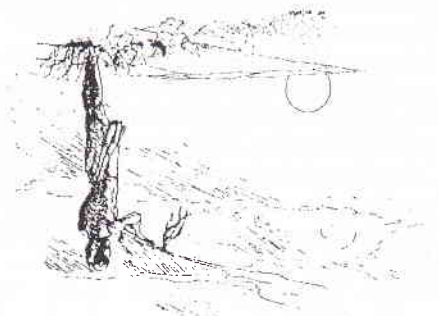
Datová mez

Čotokva byla celá ohromná. Přesto se přihodilo cosi ohromujícího. Nebo snad vite, že se v té době změnil světový kalendář ?

To bylo tak : Sedíme v týpi kolem ohně a po vyčerpávajícím dnu povídáme, zpíváme, basťíme... A hlavně! Nic netušíme. A pak se to stalo! V plátném vchodu se objevili bezva kulich a za nim vála Stařešina s výkřikem: "AHOJ LIDI!!!," nebo tak podobně. Přistála pravurně tvářičkou 40 cm od ohniště, až to masklo. Na ní dopadl nejdřív kulich a pak i těžká krosna. Tím pádem se náhodněm pozorovatelem zvenčí naskytl pohled na kmítající nožky ve vchodu. Stařešina se dusila smíchem a my nevěděli co dělat. Jedni se smáli, druzí v panice odesli s rejčkem kopat hrob.

Zbylé dny se už prostě nešlo bavit o něčem jiném a tak od toho okamžiku se čas woodcraftu v Čechách i ve světě dělí na : "před pádem a po pádu."
Z měsíce po pádu

Čotokva
vážné i nevážně

Dostalo se mi úkolu, abych napsala do Bizoniho větru o zářijové Čotokvě = 2. kurs. Úkol byl klasickým ping pongem. A tak, jak se i při této hře nakonec měčků nekam zakutáil, zakutálel se i tento úkol ke mně. Na Čotokvu jsem dorazila až v pátek večer (Čotokva byla již od čtvrtka) a v průběhu soboty jsem pravda na louce v Netlukách moc nepobyla. Kdo mne znáte, vite, že pro mě je každé setkání lidí z Ligy naprosto užasné a neopakovatelné. Jak ale napsat o atmosféře a průběhu tohoto kursu? To byl skutečně nadlidský čin. Podle mého se to nedá jinak nazvat než, že Čotokva byla další vyborně zorganizovaná, pohodovou akci s nádechem vážných přednášek a nevážných zážitků.

O jeden zážitek se s Vámi podělím. V pátek večer jsem za hluboké tmy dorazila na tábořiště a zabýdliila se na místě. Určeněm pro mě spaní. Týpi bylo plně kamarádů a věře, nevěře, do hodně pozdních hodin se zpívalo. Možná, že kdyby nás slyšeli hudební umělci, kdo ví ... Treba by bylo v Lize o pár lidí méně a naše kulturní scéna by byla obohacena o nový umělecký směr. Bylo to skvělé.

A nyní Vám předložím pár postřehů o Čotokvě tak, jak to cítili někteří účastníci. Přej! Vám příjemny umělecky zážitki!

Starěšina - Jitka Doležalová
kmen Minwača Wicásayatapi, Řičany
Čotokva aneb rychlá rota

Je čtvrtěk. Autobus mne unáší z přeplněné Prahy na místo konání letošního, točkář produkované Čotokvy, která začíná již dnes. Polední sluníčko svými paprsky vyhrává pole, přes které pln očekávání letím do Netluk. Avšak kde nic, tu nic - nikdo nikde. Místní dobrodinec pan Kánský posekal louku a zanedlouho poté (pravda, už se stmívá), doráží první student Čotokvy. Většina ostatních však jako tradičně doráží do postaveného. Zdálo se mi nepochopitelné, jak hafo lidí, kteří se dohodli na tom, že Čotokva bude prodloužená, stejně došlo až v pátek. Ale

Čotokva je pro mne vždy ve třech podobách. Nejprve desivou mýrou, která s krátcím se termínem hrozí, že mne nachytá v nedbalých nezajištěná, nepřipravená a že se nepovede. Pak se jednoho dne vzchopím a začne druhá Čotokva. Čotokva horečného chvatu, fornu, organizování, nákupování jídla, pomoci mnoha dobrodětů, bez nichž by celá organizace byla pěkně infarktová. Takhle to alespoň přežiju, i když s obtížemi a jednoho dne otřu zpoceně čelo na louce, kde už kamařádí postavili týpi a kuchyňský přístřešek. A pak začíná třetí Čotokva! Nádhera setkání s dobrými přáteli, skvělá atmosféra, přítomnost Lesní moudrosti a vzájemného dobjení akumulátoru. Jen trochu obav, zda přijedou všichni lektori a zda klapne časový program, ale oni přijedou a všechno klapne a Čotokva není zbytečná. Není to fajn?

Čotokva třikrát
Abiákela - Josef Porsch
kmen Walden, Praha

stěně ti lidé jsou super. Díky nim už teď vím, že "s Divousem dřevo řezati, vůdlec nikam nejeti," protože jsem musel tábořiště opustit už ve čtvrtěk a toto woodcrafterské přísloví mi zabránilo v odjezdu. A už slyším skupinově "uber" a tak raději končím. Kdo nebyl, nepochopí ...

Wážné stručníci, Čotokvaři,
Brko - Jiri Červinka
Neolit, Praha

Wážné stručníci, Čotokvaři, Neolit, Praha

Podzimní táboření tak, jak má být !!!

Chci se s Vámi podělit o zážitek, který nepatří k těm všedním a přeje je pro nás woodcraftery asi běžný. Ale ...

O podzimních prázdninách jezdíme všichni (nebo téměř všichni) tábořit. Tak jsme jeli jako každoročně i my - kmen Mniwača Wičašayatapi. Každé táboření, zvláště táboříme-li s jiným kmenem, je obohacením kmenového života, je novým zážitkem a radostí.

Letošní podzimní táboření prožil náš kmen s kmenem Osmaka Opo z Mnichova Hradiště. Domluvili jsme se s Tomášem, že je potřeba navázat nová přátelství a že to chceme zkusit s těmi našimi kmeny. A nyní začíná mé vyprávění.

Autobusové spoje, které jsme obdrželi od Toma, skutečně jely. Na tábořiště u Vápna jsme se dostali v pátek již za tmy. Týpí, ve kterém strávíme následující dny, již stojí. Potřebujeme vyložit mnoho materiálu a rukou, které věci odnáší, je spousta. Dorazíme k týpí, kde svítí svíčky. Rychle vybalujeme věci na spaní a najednou se ozve venku zaškrábání na plachtu. „Hau.“ Ve vchodu se objeví hlava, zatím ještě pro nás neznámého kluka: „Můžeme Vám dát dovnitř dřevo?“ Můžu Vám prozradit, že to se mnou málem seklo.

Nevěděli jsme, jak pořádně poděkovat, vyrazilo nám to dech. Pak přišlo pozvání na sněm Osmaka Opo, nádherně jasná obloha plná hvězd, mrazivá noc a ranní vstávání se šedivákem. Po ranní písni jsme domluvili přibližný program dne a nastal čas dřeva. Den začal brát obrátky, sluníčko naplno vystrčilo své paprsky. Začali jsme se shýbat - pro zahřátí. Všichni se vrhli do hry jako o život. Pak následovala seznamovací hra „brambory“. A po ní? To už jsme byli staří známí, kteří občas jména ještě komolí, ale (jak já ráda používám) nastalo dokonalé souznění duší. Lidičky z obou kmenů se ukázali velice hraví a tak nám to šlo pěkně dohromady. Pak už se hrála jedna hra za druhou. Najednou jsme zjistili, že jsou skoro čtyři hodiny a nikdo ještě nejedl. Následovalo krmení divé, či spíše zdivočilé, zvěře. V podvečer jsme se sešli v náčelnickém týpí Osmaka Opo, kde nejvytrvalejší hráči dohrávali přímo celonoční herní reje za ranního kuropění. Přesto se vstávalo velmi rozumně, byť do nádherného podzimního mlžného oparu. Po ranní písni se opět makalo na dřevo a pak? No přeje si budeme hrát. A znova den plný her, kdy závěrečná hra byla tak zvaná bomba - vybírala se hnízda lesních včel a sbíral se lesní

med. Skvěle zakončený den! Vlastně ne! „Kafe“ se hrálo do pozdních nočních hodin. Následovalo hráčské sezení pro nejskaldnějších pár jedinců. Přesto se opět končilo v brzkých ranních hodinách. Přes noc nás podzim pocítil svým deštěm. Mokrě ráno nás vítalo do posledního dne. Po ranní písni jsme byli všichni smutní, že vše končí. A tu se ozvala Wašewin: „Vždyť tu budeme ještě celé půldne!“ A hned nám všem bylo veseleji. Balení a odnášení věcí bylo opět v největší pohodě a spolupráci. A pak už se závěr definitivně a nezadržitelně blížil. Ještě kruh ze všech lidiček, posláni stisku přátelství a vzájemné spontánní ujistění, že zase brzy spolu.

Zbytek už jen krátce - naložená auta, jízda lesní cestou s hrůzou v očích, jedna prasklá pneumatika, jízda autobusem do Mnichova Hradiště a u nádraží dlouhé stisky rukou, pozdrav „S modrou oblohou“ a mávání.

Prožila jsem už mnoho táboření, ale věřte, takové ještě ne - dokonalá pohoda, okamžité sblížení a skamarádění... Podzim nám předvedl snad všechny své stránky počasí v překrásné přírodě probarvené podzimem.

Nakonec mohu jen dodat - Tome a ostatní z Osmaka Opo - děkujeme Vám.

**Stařešina - Jitka Doležalová,
kmen Mniwača Wičašayatapi, Řičany**

První woodcrafterská větší taneční zábava slavnostního rázu (viz. Romenského slovník naučný, díl 9.)

Myslím si, že nezalžu, nazvu-li tuto listopadovou akci zdravým a podařeným zpestřením klidného lesního (či přírýžního) života nás, stoupců woodcraftu. Když totiž šestnáctého dne již zmíněného měsíce roku 1996 o půlnoci začaly z kulturního domu Na Maninách vycházet veskrze spokojené tváře posazené na teplých zimních, pod nimiž bylo vidět již jen utancované nohy nožky, nemohl jsem mít jiný pocit.

Ale začneme od začátku. Ve 20:00, v dobu plánovaného i skutečného odstartování zábavy, by se náhodně přišedšímu cizinci mohlo zdát, že se omylem vetřel na nějakou rodinnou oslavu. Byl by to však klamný dojem, neboť zanedlouho poté by onen cizinec musel přiznat, že se přeci jen takto početné rodiny alespoň v ČR zatím nevyskytují. Půl čtvrté hodiny před koncem se totiž v sále shromáždilo, nepřehání-li, nejméně devět tučtů osob ve společenských úborech. Pokud mohu soudit, všem to moc slušelo a ani co se týče tanečních schopností nijak nikdo nezaostával za průměrem, ba naopak, kdo měl chuť, jistě si nemá na co stěžovat. Čas běžel dál. Hudba pana Kočárnika, který se svými klávesami, trubkou a houslemi obstaral celý orchestr, nás

provázela večerem a přes protáčeji se sukně téměř nebylo vidět na parket. Znaven, odešel jsem se občerstvit, je něco kolem desáté hodiny. Popíjím tak svůj tonik, když tu slyším podivně znějící rány - plop, plop... pam, pa, ra, pa, pam... plop... Běžím do sálu a co nevidím, to Ondřej Adámků, známý muzikant, sedí na pódiu a jeho ruce s rychlou frekvencí kmitají nad různými bubínky a bubny. A už je to tady. Vždyť v rytmu afrických písní se přeci nedá tančit?! Opak je pravdou. Figury, které vznikaly na parketu, se sice někomu mohly zdát poněkud komické, ale tady šlo o něco jiného. Inu, kdo nezažil, neví.

Nemyslete si, že to našeho „obstaravače“ hudby nechalo klidným. Briskně reagoval a na nějaký čas jsme se přenesli do discolandy. Naštěstí nic netrvá věčně, a tak se i tváře zatvrzelých latinářů i standardistů rozjasnily, když bylo možné si zas „normálně skočit“.

Další přerušení měla na svědomí velmi atraktivní tombola, ve které se dalo vyhrát například těžítka se zasněženým sněhulákem, kožený náramek a různé další, řekněme poklady. Následovalo loučení s hezkým večerem, poslední páry dotancovávaly k půlnoci a vše se chystalo k spánku. Kankán nakonec ještě pozvedl náladu a nezbývalo, než se rozloučit modlitbou kmene Omaha. Lidé ze Sacagawey se vraceli do Mělníka, ostatní nočními tramvajemi či pěšky domů, odešla i Stařešina i Čiksika, značně znaveni po walsovém sólu pro Miss a Missáka, a také všichni ostatní. Sbalili jsme ještě vlahku LLM, která na nás po celý ples shlížela z pódiu, slušně poděkovali a těšili se do pěřin.

Dobrou noc přál všem

**Shagwates - Michal Zezula,
Neskenon, Praha**

Čas naděje

Mezinárodní setkání woodcrafterů, které se konalo v červenci t.r., již patří minulosti. Byla to bezesporu největší událost tohoto roku a zcela jistě největší událost v novodobé historii woodcrafterského hnutí.

Ze Seton Village i z Anglie již přišly časopisy Green Leaves a Pine Cone. V obou časopisech naši zahraniční přátelé vyjadřují totéž:

Založení mezinárodního hnutí Blue Sky - World Woodcraft je mezníkem v naší historii. Od chvíle, kdy v překrásné atmosféře večerního sněmu na Malém Waldenu přijalo pět zástupců pěti národů indiánské wampumy, má světový woodcraft novou podobu. Donedávna již mnozí lidé na obrovském americkém kontinentu a v Anglii trpěli pocitem osamění. Dnes jim svítla naděje, protože setkání v České republice dokázalo, že si nejen rozumíme, ale že jsme schopni vytvořit mezinárodní sílu, která bude schopna propagovat myšlenku woodcraftu v globálním měřítku. Tato naděje na oživení a posílení hnutí vlévá všem, co již klesali na mysl, novou sílu do práce a nadšení pro naši věc.

Atmosféra naděje provází i změny v Ernest Thompson Seton Institute, který prošel v přechozích letech bouřlivým vývojem.. Zdá se, že to byly ony dětské nemoci, které postihují snad každou nově založenou instituci. Snaha najít svou identitu přivedla do čela ETSI různé lidi a podle slov Dee Seton Barber to byli bohužel vždy lidé, kteří nedokázali vést ETSI k jeho cílům.

ETSI je především instituce zaměřená na propagaci myšlenek a díla E. T. Setona jak doma, tak v zahraničí. Chce poskytnout možnosti studovat Setonovo dílo a jeho filosofii lidem, kteří o to projeví zájem, a chce podporovat finančně i personálně veškeré snahy sledující stejný cíl. Chce též vytvořit podmínky pro uchování Setonových sbírek, jeho prací a jeho dnes již historického majetku.

Původní představenstvo ETSI se nedokázalo na tomto programu sjednotit a krize vyvrcholila těsně před konáním světového setkání.

Dnes Seton Village oznamuje nové složení představenstva a také poradního sboru.

Prezidentem ETSI byl zvolen **Dr. Thom Alcoze**, profesor na univerzitě v severní Arizoně. Studuje a přednáší zoologii a mammalogii a je to Čerokí pocházející z Texasu.

Mezi dalšími členy představenstva jsou **Dee Seton Barber** a **Errol Bredin**, který odstoupil z funkce šéfa poradního sboru. Errol je kanadský přírodovědec a ochránce přírody, zanícený obdivovatel Sandhills v Manitobě, kde Seton prožil své "zlaté dny".

Dr. Cornell, další člen představenstva, má v žilách indiánskou krev kmene Odžibva. Je ředitelem Oddělení pro studium původních Američanů na státní univerzitě v Michiganu. Pracoval již v ETSI v posledních třech letech.

Allan Kurman pracoval v rozhlasovém vysílání a je to amatérský ornitolog.

Anthony "Slim" Randles je fejetonista a dlouholetý příznivec woodcraftu, novinář a spisovatel.

Posledním členem představenstva je **Jonathan Zimmerman**, televizní a filmový producent Columbia Pictures, milovník přírody a ochránář.

Uvidíme, zdali tato poslední změna bude opatřením, které skutečně pomůže ETSI k rychlému pokroku.

Pro nás potěšující zprávou je, že **Dr. Emil Kučera**, žijící dlouhá léta ve Winnipegu v Manitobě, byl jmenován

šéfem poradního sboru, který má za úkol asistovat představenstvu při tvorbě plánů a při jejich realizaci.

Časopis **Green Leaves**, který povýšil na mezinárodní zpravodaj, bude vycházet jednou za dva měsíce. Je možné do něj přispívat články, úvahami, prózou i poezií, grafikou a čímkoli, co souvisí s naším woodcrafterským životem. Uzávěrka příštího čísla je 15. prosince a pak vždy po dvou měsících.

Výroční publikace **Woodcraft is Lifecraft** bude vycházet i nadále jedenkrát ročně. Měla by především obsahovat výroční zprávy z organizací, ale též běžné příspěvky.

Nabízím pomoc komukoli, kdo nevládne vůbec nebo dostatečně angličtinou a přesto by chtěl přispět do Green leaves. Přeložím články nebo poradím. Neváhejte, protože smyslem časopisu je výměna názorů a zkušeností. To je to, co naše nově vzniklé mezinárodní hnutí potřebuje teď nejvíce.

K Deklaraci hnutí Blue Sky - World Woodcraft se již přidali kalifornští Woodcraft Rangers.

Zdá se, že máme naději a že stojíme na prahu obrody woodcrafterského hnutí v globálním měřítku. Doufejme, že tato naděje není tou, o které se říká, že umírá poslední.

Martin Kupka - Logan
činnovník pro mezinárodní styky

10. 7.

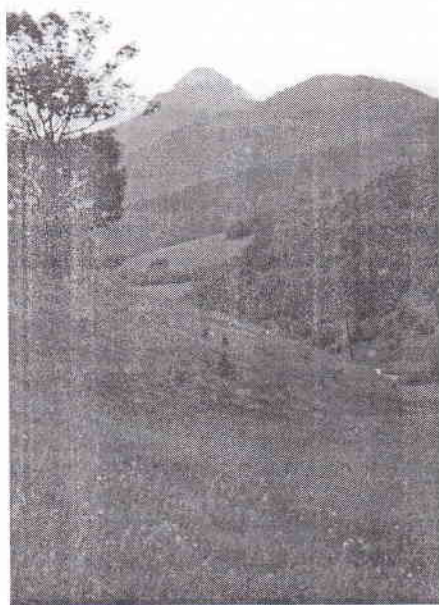
18.06 vyjíždí z Prahy Intercity směr Bratislava. Máme celé kupé pro sebe a můžeme až na hranice v klidu spát.

Kúty - pasová kontrola - naštěstí Čechy pouštějí na Slovensko i na občanku. Do Bratislavy dorážíme k půlnoci a zjišťujeme, že máme špatně vystavené jízdenky. Podle nich bychom mohli vyrazit dál do Prievidze až ráno. Měníme tedy směr - za chvíli jede vlak do Žiliny.

11. 7.

V Žilině přestup a vláček do Rajca - svitá. Lidi spěchají do práce. Čekáme na autobus do Fačkova a odtud další do Čičman. Ten už projíždí dolinou mezi strmými svahy hor.

Čičmany - obec, kam ještě nedávno nevedla silnice. Dnes žije z turistického ruchu a výroby papučí. Domorodci jsou povídaví, hned se ptají, kam jdeme a radí kudy. Jedna stará paní se pustila do de-

baty o politice a jasně vyjádřila svůj názor: „Hlavne aby nebola vojna.“ Jeden chlap si beze studu řekl o pětku. Dříve odtud jezdili lidé za prací až do Itálie a Ameriky, dnes jezdí do Čech. Fotíme si krásné malované dřevěnice a prohlížíme místní národopisné muzeum - vnitřek chalupy, zařízení, zvyky, nástroje, výšivky. Místní lidé chalupy už udržují spíše z tradice, ale své typické vzory využívají dál - například na vývěsních štítech obchodů.

Z Čičman jedeme zpět do Fačkova a vyrážíme Suchou dolinou směrem na Kl'ak, už tedy vážně do hor. Dolina je nádherná - potok k neuvěření čistý, spousta kytek, louky fialové kvetoucí travou. Bílé kamení (vápence a dolomity) zvoní a chvílemi vypadá jako kosti. V dálce na obzoru se tyčí Kl'ak a čím dál víc ho obklopuje mlha.

Malá Fatra 1996

Procházíme kolem pěkně postaveného, asi skautského, tábora a stoupáme až tam, kde modrá značka opouští dolinu a šplhá přímo vzhůru do kopce. Rozcestníky už tady neudávají kilometry, ale hodiny. Den se chýlí ke konci a nám je jasné, že bychom se měli někde ubytovat. Pokračujeme tedy dál dolinou a brzy objevujeme loučku, krmelce a vedle něj kostru indiánské potní chýše. Je jasné, že tu přespíme, jsme tu jako doma.

12. 7.

Ráno, vzhledem k vydatné snídani spíš dopoledne, vyrážíme na Kl'ak. Kopce jsou impresionisticky rozostřeny oparem, pěšinky jsou blátivé a dost klouže.

Objevili jsme první lilii zlatohlavou. Nadšeně ji fotíme, i když roste v křoví, protože ještě nevíme, že jich potkáme spousty. Čím výše stoupáme, tím víc přibývá mlhy. Valí se kolem nás, přelévá se přes hřebeny, teče mezi stromy.

Vrcholek Kl'aku je rezervace a je nám jasné proč. Fotit kytky v tomhle počasí je asi bláznivé, ale nemůžeme si pomoci. Konečně jsme nahoře. Bílá skaliska, kosodřeviny, veliká a voňavá mateřídouška a dřevěný slovenský kříž. Stojíme tu, jenom my, ten vršek a mlha...

Zapsali jsme se do vrcholové knížky a vydáváme se blátivou cestičkou dolů, podívat se na Kl'akovský vodopád. Za chvíli je kolem nás prales starých buků, některé padlé v podrostu trouchniví, obrostlé spoustou chorošů. Z velikých lesklých

temně zelených listů vyrazejí vysoké stvoly obrostlé korunou něžně fialových květů a dotvářejí ticho. Prší. Zabalení do platanů kloužeme k vodopádu. Tady to nejde jinak, než prudce, nahoru i dolů.

Les se mění, je plný měkké, až po kotníky hluboké vrstvy tlejícího listí a bukovic a mezi tím stružky potůčků odhalují bílé kamení. Voda neomylně hledá cestu k sobě a potok mohutní. Pohled na vodopád se náhle otvírá mezi stromy. Voda se tříští na balva-

nech, přeskakuje od jednoho k druhému asi 30 metrů svisle a dole se točí ve dvou velikých na sebe navazujících kotlích.

Jdeme dál, živíme se jahodami a sušenkami Be-Be a cesta stále klesá. Potřebujeme nahoru a nechce se nám vracet a tak volíme neznačenou cestu, která vede po vrstevnici naším směrem. Cesta vypadá docela slušně, po nějaké době však končí a my postupujeme dál rozmoklým terénem, tedy svahem s hlubokou vrstvou již zmíněného bukového humusu. Prší stále hustěji, ale po zádech mi tečou potůčky potu. Jsem ráda, že mám hůl.

Před námi se vynořil zářez potoka a ze smrčů za ním vyběhly dvě srnky - ne to nejsou srnky - neudržela jsem výkřik překvapení, protože se díváme na pravé nefalšované vlky! Ten vzdálenější se otočil a utíkal pryč, ale ten druhý už přebíhal potok a zřejmě nás neslyšel. Najednou se zarazil a vážně si prohlížel Čapu v platanu. Nebyl dál než deset metrů. Čapa se snažil vyndat foťák, ale ten byl v tom dešti bohužel dobře schovaný. Vl'ak najednou usoudil, že nejsme zajímaví, otočil se a odběhl odkud přišel. Když jsme opět nabyli řeči, shodli jsme se oba, že byl jak vystřižený ze Setonových obrázků.

Mokro, bahno a kopce byly najednou zázračné. Utvrdil mě v tom mlouk, kterého Čapa objevil o kus dál. Ten už fotoaparátu neutekl, i když se pachtil do kopce obdivuhodnou rychlostí a natáčel přitom tělíčko ze strany na stranu, jako když si pantáta vykračuje po návsí.

Stoupali jsme po jednom hřebínku až do porostu nízkých podlouhlých listů. Jak jsme jimi procházeli, obklopil nás charakteristický pach. Kolem nás rostly plan-táže medvědího česneku.

Dorazili jsme na červenou hřebenovku a ta nás vedla zase dolů, mezi smrčky do Sedla pod Vriekom. Za jiného počasí by to bylo pěkné tábořiště, dokonce byla kousek odtud studánka. Chvilí jsme váhali, jestli zůstat, nebo se plahočit dál, ale byli jsme úplně mokří a tak jsme se rozhodli definitivně ztratit výšku a najít v jedné blízké dolině lesáckou budku, která tam ještě před čtyřmi roky byla.

A tak ještě kousek po hřebenovce a pak dolů ze stráně, průsekem, vysokou trávou, přes potok...

Čapa boudu našel, zato-pil v kamínkách, zuli jsme boty, natáhli jsme šňůry a ro z v ě s i i svršky, smetli myšince z pa-landy a za chví-li už usrkávali životadárnou polívku.

13. 7.

Ráno mile svítlo sluníčko. Nabrali jsme vodu z potoka, nacpali do lahve listky máty, vyrobili si tak mátovou limonádu a vyrazili. Cesta nás měla dovést na červenou, když však začala povážlivě klesat, vydali jsme se opět přímo po jednom hřebínku nahoru. Potkali jsme domorodce, byl to starý pán v modrákách. Scházel volnou chůzí dolů a nesl bandasku borůvek. Když si představím, že bych po ránu vyrazila do tohoto kopce na borůvky...

Sice jsme vylezli úplně jinde, než jsme mysleli, ale nevádí, aspoň jsme si prohlídli Skalky.

Původní plán cesty jsme značně zredukovali. Šli jsme hřebenovkou do Sedla pod Úplazom a odtud dolů do Slovianskej doliny. A zase krkolomná blátivá cesta dolů, prameniště plné mechu a v něm - jelení kosti. To byl úlovek.

Pak jsme slezli až dolů. Tato dolina už byla civilizovaná, silnice, nějaké chaty, rybí líheň.

Cesta po asfaltce se vlekla a začalo se stmívat. Když jsme došli do Valče, k vlaku zbývalo nejmíň pět kilometrů. Zamířili jsme tedy do nejbližšího lesíčka, dali jsme si studenou večeři a zalehli.

14. 7.

Vstávali jsme pozdě. Hory se s námi loučily sluníčkem a krásným panoramatem. Na druhé straně, za krátkou obydlenou rovinou, se zvedala Velká Fatra. Konečně léto a vedro. Vydali jsme se směr Příbovce na vlak. Cesta vedla přes řeku Turiec a kolem ní stály cedule „Chránené nalezisko“. Zkoumali jsme v mapě, co že se tam nalézá, a zjistili, že

dlouhý úsek řeky Turiec je chráněný, protože tam žijí lososovité ryby hlavatky.

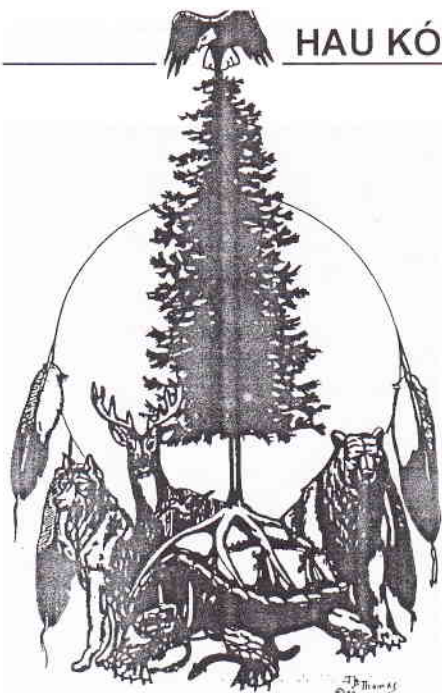
V Příbovcach měli pěkný kostel (bohužel zavřený), čapí hnízdo s mláďaty a taky cukrárnu (naštěstí otevřenou).

Příbovce - Vrútky - Žilina - rychlík Detvan až do Prahy. V rychlíku pekelné horko, jedna slovenská rodina - docela fajn a tři Ukrajinci. Do Prahy jsme dorazili v půl dvanácté v noci.

Na závěr snad jen - mám ráda výpravy, ze kterých se vracím s předsevzetím, že se tam musím ještě podívat.

**Anpao - Hana Šťábová,
Sagitta, Praha**

HAU, KÓLA!

Věnujete se indiánským mužským tancům? Nebo tradičním ženským? Nebo si chcete splnit čin či velký čin z oboru Práce z korálek? Nebo si prostě jen chcete vyrobit nějakou indiánskou věc, která vám zlepší image, nebo jen tak pro potěchu? Pak tu mám něco pro vás - budeme si dnes povídat o náprsnice. Válečníci je používali se značnou oblibou a na mnoha starých malbách (např. Catlina nebo Bodmera) a fotografiích je můžete vidět.

Na začátku bych se asi měl zmínit o základním původním materiálu, který budete potřebovat. Jde o kostice. Samí Indiáni je nazývali „vlasové trubice“, protože původně obvykle sloužily jako součást ozdoby do vlasů. Ačkoli místo, materiál a technika výroby se během staletí měnily, základní tvar zůstal stejný.

Patrně nejpůvodnějšími kosticemi jsou ty z mušlí (conch shell a marine conch, central column z nich). Používaly se 7,5 - 14 cm dlouhé (někdy i kratší).

Náhrdelník z osmi kostic nosilo dítě pohřbené v severní Alabamě asi před 4000 lety. Trubkovité korálky z kosti patrně pelikána byly nalezeny na území arikarské vesnice v Jižní Dakotě osídlené od r. 1803 do r. 1832. V Illinoisu (vesnice Kashashia) zase archeologové objevili mosaznou trubičku z 18. století, patrně užívanou jako ozdoba do vlasů.

Není jisté, zda Indiáni používali jiný materiál (kotlíky na kovové trubice) než mušle, pokud nějaký nezískali od bělochů, anebo nevyměnili hotovou kostici. Jisté je, že se vyráběly nejprve ručně - z kosti, mědi, mušlí, kamenů, porcelánu, stříbra. Jenomže materiál byl nesnadno sehnatelný a těžce se zpracovával. V 17. a 18. století se staly význačným prostředkem v obchodu. Svědčí o tom jeden fakt za všechny: Lewis a Clark na své slavné výpravě r. 1804 a následujících s sebou vezli mušlové kostice pro důležité osoby každého kmene. Jakožto historické předevropské platidlo byly nahrazeny šíře až kosticemi vyráběnými v evropských továrnách z okraje conch shell z Karibské oblasti.

Kolem r. 1880 se začaly vyrábět z hovězí kosti (spodní část nohy či metatarsal - tento materiál byl nesrovnatelně levnější a trvanlivější. Kostice se rozšířily ještě více. Vyráběly se už na strojích. Největším producentem byl John W. Campbell, který vlastnil továrnu v Pascacku

(New Jersey). Ta fungovala mezi lety 1775 - 1889, ale používala karibské mušle.

Proto je Indiáni na pláních i v lesích začali štedře dávat do náhrdelníků a náprsenek. nastává náprsenkový boom. Objevují se však patrně jenom kostěné. Dnes Indiáni vyrábějí své kosticové ozdoby z kostěných nebo umělohmotných „vlasových trubiček“.

Pokud vám tohle všechno ještě nestačilo, detailní studii o kosticích napsal John C. Evers - „Hair Pipes in Plains Indians Adornment“ (Smithsonian Institution, Bureau of Am. Ethnology. Bulletin 164, S. 29-85 Wash.)

Náprsenky z kostic

Postup výroby u všech zde popsaných typů kostic je stejný. Na běžnou dvouřadou náprsenku potřebujete minimálně 80 dlouhých kostic, ovšem chcete-li mít takovou jako např. Bránící se medvěd, účastník bitvy na Little Big Hornu, budete muset „přitlačit“ trochu víc. Co se týče patiny, kterou někteří lidé dosahují máčením kostic v čaji, dostaví se sama několika pobytů náprsenky v týpí.

Nejvhodnějším materiálem (a je ho potřeba velká délka) pro svázání náprsenky je umělá šlacha nebo jelenicové řemínky. V případě krize může posloužit i dratev, kterou navoskujete ve velkém voskem.

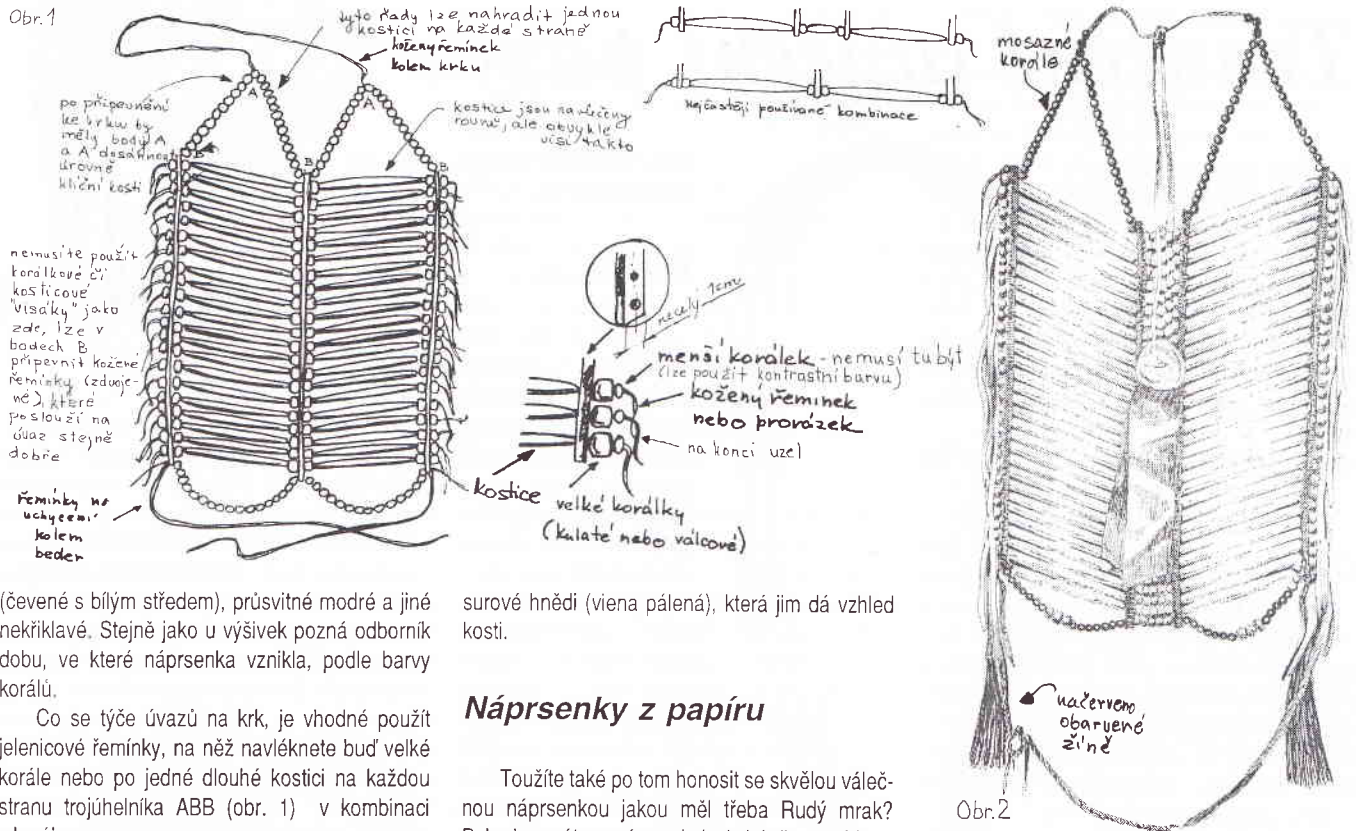
Pro nosné pruhy kůže po stranách a ve středu použijte

nějakou silnější kůži, např. ze starého opasku. Dbejte na to, aby nebyla lakovaná, popřípadě ji dobarvěte na tmavěhnědo lihovým mořidlem na dřevo. Dobře si rozměřte vzdálenosti otvorů od sebe. Mezi kosticemi by měla být alespoň 1 mm mezera, jinak vám budou „poskakovat.“ Vyměřené díry pak provrtejte šídlem, jak to dělali Indiáni, nebo malinkým vrtáčkem.

Velkým problémem možná budou korále. Použijte velké náhrdelníkové (mohou však být i téže velikosti jako nejtenčí část kostice), a to nejlépe mosazné, keramické kornelány

Yanktonský náčelník Železný medvěd (Mató máxa) na fotografii z r. 1904, klasický starší typ náprsenky

Obr. 1

Obr. 2

(červeně s bílým středem), průsvitné modré a jiné nekřiklavé. Stejně jako u výšivek pozná odborník dobu, ve které náprsenka vznikla, podle barvy korálů.

Co se týče úvazů na krk, je vhodné použít jelenicové řemínky, na něž navléknete buď velké korále nebo po jedné dlouhé kostičce na každou stranu trojúhelníka ABB (obr. 1) v kombinaci s korálem.

Náprsenku můžete ve všech případech přizdobit dvěma mušlemi (či zrcátky) na bocích (v úrovni 9. - 11. kostice) nebo dvěma mušlemi pod sebou (asi pod 12. a pod 17. kosticí) či malou kožešinou (např. hranostaj), pery a pírký či jinak (obr. 2).

V mnohem pozdějších dobách začali Indiáni vyrábět náprsenky z ursoních ostnů namotaných na nevydělanou kůži.

Náprsenky ze dřeva

- uřízněte několik zelených jasanových (vrbových) prutů silných necelý centimetr

- uřízněte úseky mezi suky nebo větve (obr. 3)

- odvrtejte jádro pevným drátem (svářovací zašpič. č. 2), (obr. 4)

- potom ostrým nožem ořezejte nejprve jednu stranu, a potom druhou od středu (obr. 5), kde má průměr 0,6 cm a klesá ke koncům, kde má okolo 0,4 cm. je tedy nutné mít velice ostrý nůž a pracovat opatrně.

- potom oškrabejte vyšší místa ostrou stranou nože a obruste smirkovým papírem.

- třetí hadrem ponořeným ve směsi horkého lněného oleje a

surové hnědi (viena pálená), která jim dá vzhled kosti.

Náprsenky z papíru

Toužíte také po tom honosit se skvělou válečnou náprsenkou jakou měl třeba Rudý mrak? Pokud nemáte peníze ani chuť shánět pravé kostice, zkuste to z papíru.

Na výrobu papírových kostic budete potřebovat kuchyňské špejle, lepidlo (dobrý je Herkules), jemný smírek a trochu bílého Balakrylu nebo Latexu. K dostání je i odstín slonové kosti, který vypadá ještě lépe.

Nejprve si podle obrázku 6. zkuste vystřihnout vzor pro vřeteno a bez lepení ho srolujte na špejli. Rozměry, které uvádím jsou orientační. Délka strany A4 pohodlně postačuje. Podle toho, kam posunete hranici „zeštíhlení“, je vřeteno více či méně kónické. Zkuste si klidně více variant a tu, která vám vyhovuje, překreslete jako šablonu na tvrdý papír. Podle ní pak budete stříhat všechny ostatní. Jaký papír? Osvědčil se tvrdší kancelářský.

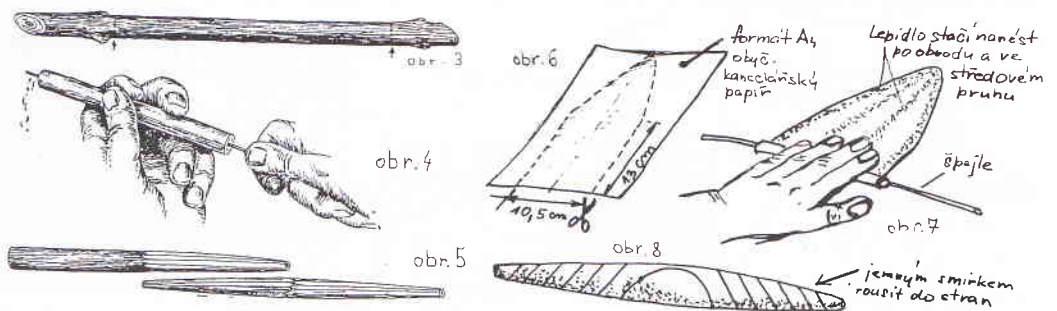
Podle obrázku 7 začnete rolovat vřetena na špejli. Lepidlem stačí potřít okraj a jeden či dva pruhy uprostřed. Dolní okraj však nechte tak 2 cm

bez lepidla, ohněte a teprve pak rolujete. Jinak se vám vřetena navzdý přilepí na špejli. Po důkladném zaschnutí přichází zkouška vůle, jak moc toužíte po této parádě. Jemným smirkem postupně zbrúste hrany papíru do ztracena (obr. č. 8). Pak přichází první nátěr Balakrylem. Po zaschnutí musíte znovu lehce zbrusit a pak celou proceduru provést ještě jednou nebo dvakrát.

Nejen že 2-3 vrstvy laku dokonale zpevní kostice, ale také dají zmizet všem nerovnostem. Je výhodné nechat si vřetena na špejli. Není pak problém, kam uložit 80 schnoucích kostic. Nakonec můžete kostice přetřít bezbarvým lakem. Dobře je to zpevní a za nějaký čas dostanou patinu jako skutečné.

A až ji zavěsíte na svoji mužnou hrud, zažijete skvělý pocit.

Ablákela - Josef Porsch, Walden Divous - Honza Bejček, Jestřábi

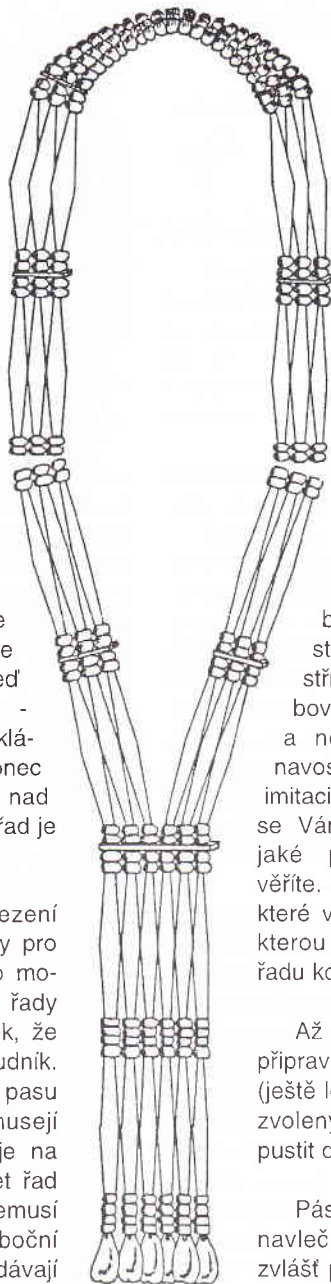
Tradiční taneční pásy

Jistě jste vy, ženy, se zájmem podívaly na stránku Hau kóly, kde se píše o kosticových náprsenkách. Teď je Vám možná trochu líto, že něco podobného nemáte Vy. Ale máte, a dokonce ve více variacích... Stačí jen zapojit fantazii...

O tanečních pásech

Tyto taneční pásy také používají muži - nosí je přes jedno rameno, pravé nebo levé, a šikmo přes hrudník. My je ale nosíme přes hrudník. Výroba je v obou případech stejná. Teď ještě zmínka o variacích - mužské taneční pásy se skládají z 1 až 5 řad kostic a konec pásu visí zhruba 20 cm nad kolenem. Nejčastější počet řad je tři nebo čtyři.

Ženy takováto omezení nemají - jejich taneční pásy pro tradiční tanec, tak pro jeho moderní pojetí, jsou složeny z 1 řady kostic až z několika desítek, že skutečně pokrývají celý hrudník. Konec pásu visí od úrovně pasu až po kolena. Ani nemusejí dodržovat schéma, které je na nákrese č. 1 (tzn. že počet řad pod boční „přepážkou“ nemusí být dva a že se pod boční přepážku většinou ještě přidávají řady kostic, aby se pás na hrud-

níku nekroutil a byl plošný (obr. 2)).

Výroba

Nejprve si přichystáte potřebný materiál. Budete potřebovat hodně kostic (nemáte-li nebo nechcete-li pravé, můžete si vyrobit „dřevěné“ či papírové). Také jistě spotřebujete hodně korálků - těch větších, pony beads. Nebo můžete použít korálky podobné velikostí pony beads - červené s bílým středem, mosazné nebo stříbrné. Také budete potřebovat ozdoby na konec pásu a nějaký řemínek, vlasec, navoskovaný provázek či imitaci šlacy, záleží s čím se Vám dobře pracuje a jaké pevnosti provázku věříte. A kůži s dírkami, ze které vyřežte „přepážky“ a kterou budete provlékat řadu kostic a korálků.

Až budete mít toto vše připravené a v hlavě nebo (ještě lépe) na papíře Vámi zvolený vzor, můžete se pustit do díla.

Pás sestavíme tak, že navlečeme každou řadu zvlášť podle plánu. Můžete začít od přepážky na boku

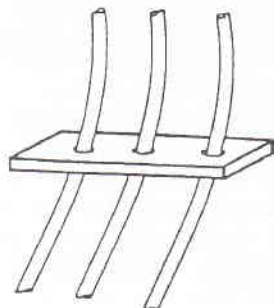
tak, že navlečete každou řadu přes ramenní smyčku a zpět k boku, a část, která od boku visí dolů, dokončíte n a p o s l e d . Doporučuji si takhle nejprve udělat jednu řadu a vyzkoušet si velikost (to platí spíš pro muže, u ženy je obvyklá každá velikost). Poté pás spojíte na boku. Konce visí volně dolů, nespojují se přepážkou (u mužů a u některých variací ženských pásů). Ještě ozdobte konce - mušličkami, vlněnými štrapci, mosaznými korálky, cínovými či plechovkovými kornoutky či koženými třásněmi. A už se můžete chlubit vykonaným dílem.

S použitím Indian Hobby Courier 3/92

Mýval - Lenka Mašková
Lidé čtyř směrů, Praha

Ukázka tanečního pásu

Možná zakončení pásů

Keramické otázky

Potěšilo nás, že seriál článků v BV vyvolal vlnu zájmu o keramiku. Na Točnicku dokonce v rámci Indiánských dnů proběhl keramický víkend a na jaro tu chystáme výpal. Hlína je nádherný materiál a vaši pozornost si zaslouží. S narůstajícími zkušenostmi narůstají také nové otázky, které dříve nikdo neřešil a na které se v běžné literatuře nenajde odpověď. Na závěr letošní série keramických článků se pokusíme na nejčastější otázky odpovědět.

Ouška, výstupky a zoomorfnní prvky

Jakmile zvládne adept keramického řemesla svou první nádobku, začne lepit i své první ouško. Brzy pozná, že to není zase až tak jednoduché. Podobné je to se všemi doplňovanými tvary, výstupky a zvířecími podobami (zoomorfnní prvky) na keramice. Nádoba by měla v té chvíli být již trochu zatuhlá, aby držela tvar. Spojení ouška s nádobou je ale pak obtížnější a spoj může povolit při výpalu nebo těsně po něm.

Ouško či jiný doplňovaný prvek si připravíme samostatně a zakončíme ploškami určenými k připojení na nádobu. Povrch na samotné nádobě upravíme naškrábáním, potřeme šligrzem (víme už, že je to řídká kašička z hlíny), ouško přitiskneme a okraje spoje pečlivě zhladíme. Ouško se musí stát součástí celku a být s ním bez vzduchových bublin dokonale propojeno.

Tuha a redukční výpal

Časté dotazy jsou na tuhovou a tuhovanou keramiku. Příměs grafitu do keramické hmoty pomáhala keramikům konkurovat kovovým nádobám. Tuhová keramika (příměs tuhy v hlíně) nebo tuhovaná keramika (příměs tuhy v tenké krycí vrstvičce) je totiž černá a dá se v koženém stavu vyleštit do vysokého kovového lesku. Nejznámější je knovízská tuhová keramika z mladší doby bronzové. Z experimentů víme, že optimální je 5-10% tuhy. Nemá význam překračovat hranici 13% příměsí, protože hlína ztrácí plasticitu. Zjistili jsme ale také, že na varných nádobách vzniká

tuhovaná vrstva vlivem sazí a žáru při používání samovolně.

Tuha se ovšem opravdu v pravěku používala a opravdu působí zajímavě. Má to však háček. Výpal keramiky s příměsí tuhy musí probíhat v trvale redukčním prostředí - tedy za omezeného přístupu vzduchu, jinak uhlík vyhoří a je po černém lesku. A naopak i obyčejná keramika má při výpalu v redukčním prostředí černou barvu a je-li zaleštěná, blíží se vzhledem tuhovému, jen nedosahuje tak vysokého lesku. Vzhledem k nutnosti redukčního výpalu doporučujeme začít s tuhovou keramikou až po získání určitých zkušeností.

Malovaná keramika

Nesmírně zajímavou technikou je malování keramiky barevnými hlinkami. Malování velice často používali indiáni, ale i v našem pravěku je tato technika zastoupena. Dokonce již v mladší době kamenné ji na Moravě používali keramici z okruhu lengyelské kultury. Na rozdíl od sklovitého povrchu glazury vytváří barevné hlinky při malování matný povrch. Hlínka je vlastně zředěná hlína zbarvená různými příměsemi železa (okrové a červené barvy), křídovce (bílá), manganu (černá) ap. Výrazně zbarvenou hlínu můžeme posbírat v přírodě a použít na malování, nebo lze zakoupit engoby v prodejnách pro keramiku.

Přírodní hlinky je třeba nejprve zkušebně vypálit, protože barevný odstín může být způsoben organickými příměsemi, které při výpalu vyhoří a barva se změní. Hlinky se nanášejí nejlépe na nízko vypálené nádoby (říká se tomu přežah), které pak znovu vypálíme. Lze sice hlinky nanést i na nevypálenou nádobu a vypálit vše najednou, ale to doporučujeme jen u vyzkoušených kombinací, protože tu hrozí odloupení při různých plasticitě použitých hlinek. Nejméně náročné a také nejméně indiánské je nanesení barevných hlinek na přežah a uložení do poličky bez výpalu. Taková keramika se ovšem nedá používat, není dokončená.

Až hlína začne poslouchat

Jednoho dne zažije každý začínající hrnčíř malý div. Neposlušná hlína přestane dělat neschvály, začne se ukázněně tvarovat podle přání a člověk pocítí radost z krásného materiálu. Možností jsou neobyčejně rozsáhlé. Přírodní národy používaly keramiku nejen k výrobě nádob, ale zhotovovaly i krásné plastiky, keramické bubinky a štěrchátka, votivní a kultovní předměty, dětské hračky a modely, ozdoby a korále a mnoho dalších věcí. Hodně úspěchů!

Brko - Jiří Červinka, kmen Neolit, Praha

UCHA A MALBA ...

1. Ucho musí být pevně přitlačeno na naškrábaný a šligrzem zvlhčený povrch nádoby a dobře zhlazeno.

2. Ouška bývají také připevněna na horním okraji nádoby.

3. Vpravo uprostřed nádherné „býčí“ ucho Fivnáčské kultury nahoře vodorovně ouško a dole zoomorfnní ucha kultury lineární keramiky.

4. Černá tuhová keramika knovízské kultury z doby bronzové napodobuje kov.

5. Indiánská malovaná keramika nevsedních tvarů a vzorů z 11. stol. je dílem Anasaziů z jihozápadu Spojených států. Je malovaná černou a bílou hlinkou.

6. Moravská malovaná keramika je dokonalou ukázkou umění pravěkého člověka. Nádoba zdobená trojúhelníkovými meandry je z přelomu 5. a 4. tis. př. n. l. Je z okolí Znojma a je malována žlutou a červenou hlinkou.

1. George Rogers CLARK, 1778, zálesák, „dlouhý lovec“. V americkém boji za svobodu byl jedním z význačných velitelů revoluční armády. Potlačoval odtud liknavé Brity. Starší bratr Williama Clarka, ze slavné dvojice cestovatelů a průzkumníků Lewis - Clark.
2. Long hunter, bojovník americké revoluce.
3. „Dlouhý lovec“ nebo trapper? - posuďte sami.

4. Daniel BOONE, 1734 - 1820, prototyp Long huntera. Idealizovaný portrét slavného lovce a zálesáka (ve skutečnosti se nechal portrétovat jen jednou na sklonku života a „v oleji“). Tento je z éry bojů o Kentucky.

5. Slavný BOONESBOROUGH, typická pohraniční pevnost z 18. stol. - fort. Daniel Boone ji založil na podporu osídlení

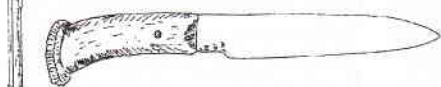
Kentucky. Bohužel, stála poněkud stranou „Staré cesty divočinou“, takže její sláva trvala jen krátce.

Dole na řece se udál známý únos Boonevy dcery a dvou děvčátek osadníků indiánskými únosci (popsáno zevrubně a vcelku historicky věrně v románu Tecumseh 2.)

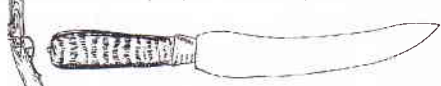

1/11 Kentucká (nebo Pennsylvánská) rifle z r. 1790 - 1800. Tahle patřila lovcovi Henrimu Albrightovi.

2/11 A - Lovecký nůž s rukojetí z parohu. 18. stol. Jednoduchý, ale účelný tvar.

B - Lovecký nůž slavného Georga Rogerse CLARKA. Opět jednoduchý tvar čepele i rukojeti. Ostří vybroušeno. Délka čepele poměrně malá - pouhých 20 cm.

C - Lovecký nůž pennsylvánských střelců. Čepel kovaná, osazená v řap (trn) pro nasazení soustružené rukojeti. Železná objímka a opěrný terčík pro uzávěrný nýt. Je bez záštity, proto u rukojeti na čepeli je zčásti tupá hrana (proti poranění ruky).

Šavlovitý tvar je způsoben buď při kování ostří (prodlužování materiálu), nebo záměrně. Možná proto, aby nůž, zabodnutý do stromu skýtal pohodlnější operu ústí hlavně kentucké pušky při přesném míření.

Délka čepele cca 30 cm, rukojeť dubová.

Long Hunter -

Motto: „...byli průkopníci, kteří přišli po Cestě divočinou, natolik zkušené a dovední, aby mohli vzdorovat Indiánům? Nabyli během desítek let svého života na hranici kolonií dost zálesáckých znalostí, aby vyrvali Kentucky divočině...?“

William O. Steele: „Stará cesta divočinou“

Americký malíř George C. Bingham namaloval v polovině minulého století zvláštní obraz. Nazval bych ho „Exodus“ aneb „Za novým domovem“. Posuďte: skupina lidí prochází rozervaným horským průmyskem. Kolem divoká příroda, v pozadí dramatické nebe s temnými mraky. Obrazu dominují tři postavy: žena andělsky mírně tváře sedící z boku na koni, vedeném mužem velmi odhodlaného výrazu. Vedle kráčí další muž s tímž tvrdým obličejem. A dozadu se táhne dlouhý, dlouhý proud lidí, zvířat a dobytka. Židé na cestě z Egypta? Vypadají tak. Muži v popředí mají ve výrazech opravdu něco mystického a jejich pohledy jsou upřeny do dálek -

Jen jejich nebiblické ustrojení ruší tento dojem. Mokasíny, lovecké kabáty a dlouhé pušky pevně svírané v pohotových rukou svědčí o jiné době. Ale o stejném záměru. To, co totiž vidím, jsou první američtí osadníci - pionýři putující do své země zaslibené, do země zeleného rákosí, do Kentucky. A jdou skutečně za novým domovem -

Na jiném obraze, který mám před sebou, se pod věkovitým dubem v divočině uložil lovec k odpočinku. Dlouhá postava oblečená do jelenice, od mokasínů po lovecký kabát přepásaný širokým opaskem. Černý klobouk s perem dravého ptáka odložený vedle. Za opaskem dlouhý lovecký nůž, váčky na střely. Lovecká brašna. Na dosah ruky odpočívá jeho dlouhá rifle s tmavou pažbou. Hlava lovce spočívá na založených pažích a pohledem směřuje k nebi. I zde dýchá z obrazu jakási vnitřní napětí pod maskou sebevědomého klidu.

Třetí obraz si prohlížím s obzvláštním zaujetím. Vidím šerosvitný portrét, jaké známe z klasických obrazáren. Z temna pozadí vystupují ostré kontury tváře muže, nemladého již, ale ještě v plné síle. Pronikavý pohled a pevně sevřené rty svědčí o velké vnitřní energii. A přes jeho téměř drsný výraz tomuto muži věříme, že je dobrý - „Daniel Boone“, čteme v rámu a to vysvětluje vše, i mužův výraz, úbor, účes, vše. I jeho pohled kamsi přes naše rameno do dále -

A poslední obrázek, toť historická idylka téměř pastorální: mýtiny uprostřed pralesa, v pozadí poličko jako dlaň se snopy obilí, důkladný srub, můstek z klád přes potok. U srubu žena s batoletem, další děti běží vsíříc dvěma mužům, prohýbajícím se pod tíhou ulovené zvěřiny nesené na dlouhé tyči. A opět - klobouky, kožešinové čepice, lovecké kabáty, kamaše. A pušky pevně svírané. Je to prý „pionýrský domov“ někde v americké divočině. V té divočině, kde však už žijí lidé.

Proč tento výtvarný exkurs? Protože všichni muži na těchto obrazech měli jedno společné: byli to - prý - LONG HUNTEŘI. Ano, proslulí „dlouzí lovci“. Ač ne vždy a všichni byli nějak zvlášť vysokí postavou, dlouhé ručnice, rifle, měli všichni. Proč tedy „dlouzí lovci“? Pojďte si tedy teď trochu povídat o hrdinech amerických pralesů a hor, rytířích bez bázně a hany, a to doslova. O velkých postavách americké historie, ač, až na výjimky, téměř bezejmenných -

Pocházeli z Pennsylvánie, později z Kentucky. Mnohdy z početných rodin. Narodeni v nutných srubech, od malička museli podporovat rodiče a četné sourozence v hájení tvrdého pionýrského života. Škole proto moc nedali, na učení nebyl čas, proto i v dospělosti svedli s obtížemi sotva vlastní podpis. Ale ta škola života, ta byla bohatá!

Protože žili v divočině, od nejútlejšího mládí vyrůstali v těsném souzvuku s přírodou, velmi divokou přírodou. Chtíc nechtíc žili tak vlastně lesní moudrostí v tom nejpravějším smyslu toho slova. Učili se umění pobytu v přírodě, jejímu citlivému vnímání v dobrém, aby z ní něco získali, i ve zlém, aby přežili.

V pojmu „dlouhý lovec“ je obsažen základní paradox, který je s těmito muži spojen. Vzdor tomu, že to názvu to totiž vůbec nebyli lovci. alespoň ne ti profesionální, lovcí pro zisk (viz trapperi, lesní běžci apod.). Vždy a především to byli osadníci! A to v tom nejlepším smyslu toho slova. Pravda, lovili a hojně, ale lovem pouze přilepšovali svým rodinám, získávali prostředky na nákup nutných potřeb z civilizace, jež příroda nemohla poskytnout - stříelný prach, ocelové nástroje, zbraň, nádoby na vaření, koření, někdy sůl. Proto sezónně lovili vysokou zvěř pro velmi žádané jelení jirchy a drobnější zvěř pro kožešinu. A zvěřinu k obživě. Taková lovecká sezóna trvala, pravda, někdy celé měsíce, ba roky, ale vždy pak následoval návrat k rodině do osady či srubu.

Právě na těchto loveckých pochůzkách LONG HUNTEŘI bohatě využívali svých znalostí přírody a krajiny. A rozhlíželi se kolem sebe bystře! Hledali nejen zvěř, ale i vhodné byliny na posilující a léčivé čaje, odvary a nálevy, k přichucení jídel, ale i přírodní barviva, jedy a koření. A jiné přírodní bohatství: vhodné stromy na dřevo. Přírodní sůl. Olověnou, cinovou, nebo železnou rudu. Mnohdy i drahé kovy.

Daniel Boone s 30 dřevorubci, klestíci v roce 1775 Starou stezku divočinou pro průjezd osadnických vozů do Kentucky, byl nejen šéfem celé této skupiny, ale i energickým velitelem, zásobovačem (denně lovil čerstvou zvěř), zeměměřičem a lékařem. Botanikem. Tesařem. Mechanikem zbraní. Kuchařem. Večer co večer vařil svým znaveným mužům osvěžující a posilující čaj a léčil jejich zranění. Se vším si v divočině musel umět poradit. Vyhledat vhodné dřevo na násadu sekery a opracovat ho, rozporcovat ulovenou zvěř, připravit k jídlu. Upravit vadné nářadí. Spravit pušku a nabrousit nůž.

- nostalgická sága

Vyrobít nové mokasíny. Orientovat se v terénu a najít správný směr. Vyčistit z přírody nebezpečí ohrožení zvěří či Indiány. A umět jim rázně čelit. K tomu všemu se pojila i úžasná tělesná odolnost a zdatnost.

Jen pro ilustraci: kdo jiný, než zocelený Long Hunter Boone by vydržel nepřetržitým čtyřdenním pochodem divočinou urazit 160 mil z Old Chillicothe v Ohiu do Boonesboroughu, aby osadníci na posledním chvíli varoval před indiánským přepadem? Kdo?

Nové kraje, které při loveckých výpravách long hunteri objevují, nejsou jen bohatými loveckými revíry, ale především novým prostorem pro osídlení. Ale v tomto ráji už někdo je - Indián. K těmto původním obyvatelům mají long hunteri zcela specifický vztah. Téměř nadčasově moderní. Indiány totiž považují za sobě rovné bytosti. Lidské bytosti a vždy se snaží s nimi vycházet po dobrém. Pro své čestné jednání jsou i jimi váženi a respektováni. I zde však dochází mnohdy na ostří nože a pak „dlouzí lovci“ neohroženě a nelitostně bojují, za sebe, za svou rodinu, za své bližní. Nezapomínají přece jen, že jsou příslušníky bílé rasy, a v zápasech o kus půdy k osídlení straní osadníkům.

Lovecká výbava long huntera je praktická a prostá. Oblečen v dlouhý lovecký kabát a krátké kalhoty z dobré anglické vlny, jež je nepromokavá a hřeje oproti přírodní jelenici, mokré a studící, a proto používané jen v nouzi. Na nohou má kamaše, vlněné nebo kožené a indiánské mokasíny. Ty jsou velmi praktické pro pohyb v přírodě a nepašá zvěř. A snadno dostupné. Boty nosí výjimečně. Hlavu kryje kožešinová čepice z mývala ozdobená ocasem, nebo široký černý kvakerský klobouk z bobří plsti. Oděv mívá ozdobený jen střídme, orlí pero, kožešinový lem, tu a tam třásně.

Zato puška je jeho chlouba! A družka, mnohdy milejší vlastní ženy a dcery. Však si také na to stěžují, ale on nedbá. S něžnou péčí ošetřuje svou dlouhou kentuckou rifle, s níž tak mistrně umí zacházet. Tato drahá novinka s novým způsobem nabíjení, přesná a spolehlivá, byla vždy hodna svých majitelů. Mnozí lovci dávali svým zbraním dokonce láskyplné přezdívky. Pokud u táborových ohňů přišla řeč na ně, jinak mlčenliví morousové roztáli a vesele „prášili“ neuvěřitelné historky o výkonech svých famózních rifle. Jen skromný Boone se se svou střeleckou dovedností nevychloubal, i když byl měl čím. Pokud však jeho „Olizovač“ kdy „promluvil“, padl k zemi nádherný kus vysoké nebo nepřátelský Indián.

Lovecké výpravy nepřinášely „dlouhému lovcovi“ jen zisk ve formě úlovků, ale hlavně informace, kde je možno postavit srub, založit osadu a osídlit kraj. A pokud už něco vhodného nalezne, neváhá přivést svoji rodinu a ostatní nové osadníky. Srub, osadu, dřevěnou pevnost postaví v panenské divočině, to bylo vždy množství práce a množství umu. Bylo třeba vykácet les, vyčistit místo, otesat klády na roubené stěny, řezat prkna na střechy, vyždít komíny krbů. Postavit palisádu, vztyčit strážní věže, vyhloubit

studnu a nevimcojště, co je důležité k životu osadníků.

Puška nahradila sekera. Jakoby symbol druhé osobnosti „dlouhého lovce“. V osadách se nejen chlápci, ale i děvčata od mládí učila s ní zacházet a vypracovali se v dokonalé mistry. Vždyť sruby, tento báječný přínos švédských přistěhovalců, byly ideálním osadnickým obydlím. A při nadbytku dřeva bylo jen otázkou tesařského umu, kdy bude rodině osadníka poskytnuto kvalitní obydlí do každého počasí. Puška a sekera pomáhaly hranicářům osídlit divočinu. Mimochodem - mnozí osadníci si i sekery vyráběli sami, ta od kováře byla přece jen drahá -

A pak už zbývalo se v divočině naučit žít. Zkypřit první půdu, zasít kukuřici, tu báječnou indiánskou plodinu. A čekat na první úrodu.

I zde se hodila lovcova lesní moudrost. Ale musel ji dnes a denně doplňovat a rozšiřovat o nové poznatky, vem, kde vem! Od Indiánů se toho pochytilo nejvíc: nové odolné a výživné plodiny - kukuřice, dýně, okurky, koření, byliny, obleky z jelenice, mokasíny, kanoe z kůry, lovecké a bojové praktiky. Od německých osadníků lepší obdělávání půdy, od Skotů whisky, od Švédů praktické obydlí. Od Čechů?

Nová společenstva vytvářela i nové vztahy. Každý v duchu vlastních tradic přispěl svou troškou kultury, zvyků a návyků ostatním. Dvě věci byly však společné všem. Náboženství podněcující vysokou mravnost a morálku. A touha po svobodě. Vždyť právě za ní a za životem podle svých představ odcházeli tyto lidé z civilizace do divoké nespoutané divočiny.

V období, jež pak zanedlouho v amerických koloniích nastalo, měli pak osadníci - „dlouzí lovci“ prokázat ještě jeden vysoce pozitivní rys své povahy: vlastenectví. Pocit souznělosti s národem, jenž právě vznikal a potřeboval jejich pomoc.

Bojovali všichni a na té správné straně. A byly to právě ty nechybné kentucké rifle v rukou „dlouhých lovců“, které přesnou palbou decimovaly britské červenkabátníky a podílely se na prvních vítězstvích povstalců. Tvrdě přesvědčili bojující osadníci zpupné Brity, že své právo na svobodu myslí vážně a že si ho vybojují.

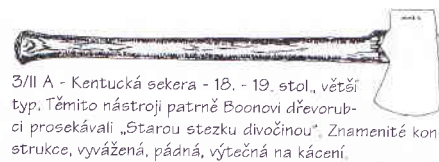
Končí své vyprávění o mužích, kteří nemají v historii obdoby. Podobní starozákonnímu Mojžíši, i oni přivedli svůj lid do země zaslíbené a naučili ho tam žít. A pak tiše a skromně zmizeli v nenávratnu. Jejich stopy mizí. Za nimi se pak už jen tlačila ziskuchtivost, kořistnictví, sobectví a bezohlednost.

Proto ta nostalgie.

Použité prameny:

Dresner, Hoder, Hillman: Nový svět, Albatros 1987
William O. Steele: Stará cesta divočinou, Orbis 1973
National Geographic, USA 1988: Daniel Boone, první hrdina pohraničí
Thomas Ostwald: Die Grosse Trapperbuch, 1991

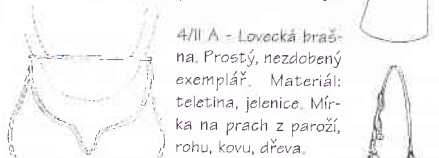
Ladislav Vodák - Letící sokol, WRCC Sušice
Milan Hlásenský - Hombre, Yellow Knife Kladno

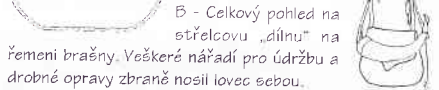
3/II A - Kentucká sekera - 18. - 19. stol., větší typ. Těmito nástroji patrně Boonovi dřevorubci prosekávali „Starou stezku divočinou“. Znameníť konstrukce, vyvážená, pádná, výtečná na kácení.

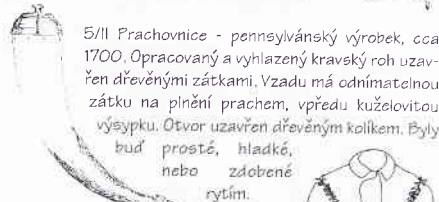
B - Menší typ - zřejmě pro tábornické účely.

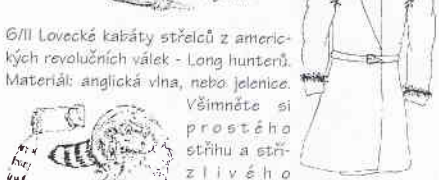
4/II A - Lovecká brašna. Prostý, nezdobený exemplář. Materiál: teletina, jelenice. Mírka na prach z paroží, rohu, kovu, dřeva.

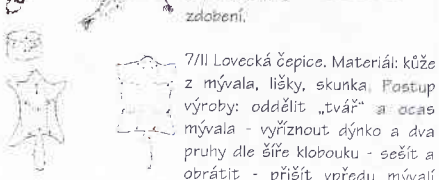
B - Celkový pohled na střelcovu „dílno“ na řemeni brašny. Veškeré nářadí pro údržbu a drobné opravy zbraně nosil lovec sebou.

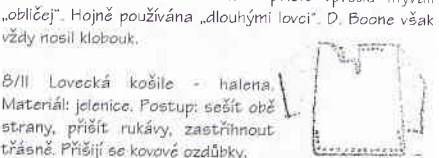
5/II Prachovnice - pennsylvánský výrobek, cca 1700. Opracovaný a vyhlazený kravský roh uzavřen dřevěnými zátkami. Vzadu má odnímatelnou zátku na plnění prachem, vpředu kuželovitou výstupku. Otvor uzavřen dřevěným kolíkem. Byly buď prosté, hladké, nebo zdobené rytím.

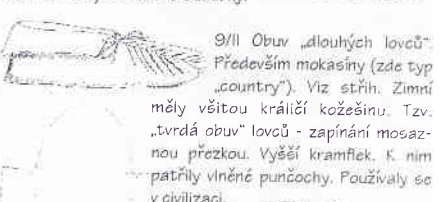
6/II Lovecké kabáty střelců z amerických revolučních válek - Long hunteri. Materiál: anglická vlna, nebo jelenice. Věimněte si prostého střihu a střizlivého zdobení.

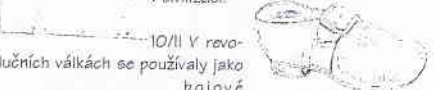
7/II Lovecká čepice. Materiál: kůže z mývala, lišky, skunka. Postup výroby: oddělit „tvář“ a ocas mývala - vyřznout dýnko a dva pruhy dle šíře klobouku - sešít a obrátit - přišít vpředu mývalí „oblíček“. Hojně používána „dlouhými lovci“. D. Boone však vždy nosil klobouk.

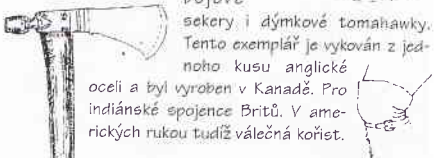
8/II Lovecká košile - halena. Materiál: jelenice. Postup: sešít obě strany, přišít rukávy, zastříhnout třásně. Přišijí se kovové ozdůbky.

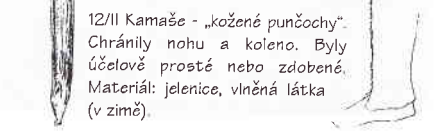
9/II Obuv „dlouhých lovců“. Především mokasíny (zde typ „country“). Viz střih. Zimní měly většinou králičí kožešinu. Tzv. „tvrdá obuv“ lovců - zapínání mosaznou přezkou. Vyšší kramftek. K nim patřily vlněné punčochy. Používaly se v civilizaci.

10/II V revolučních válkách se používaly jako bojové

sekery i dýmkové tomahawky. Tento exemplář je vykován z jednoho kusu anglické oceli a byl vyroben v Kanadě. Pro indiánské spojení Britů. V amerických rukou tudíž válečná kořist.

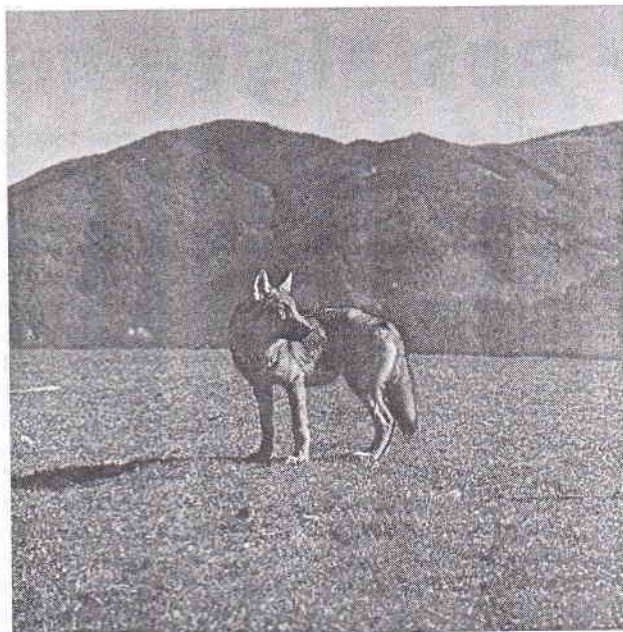
12/II Kamaše - „kožené punčochy“. Chránily nohu a koleno. Byly údelové prosté nebo zdobené. Materiál: jelenice, vlněná látka (v zimě).

V Beskydech jsou vlci a medvědi

Vlk. První myšlenky při tomto slově mě zavádějí do příběhů Jacka Londona. Tvrdí dobrodruzi tu často bojovali o přežití s drsnou přírodou, kde krvežízniví vlci překazili plány nejednomu zlatokopovi.

Ani u nás nebýval vlk vzácností. Vášniví střelci ho však dostali za hranici přežití. Ti, kteří stáli o setkání s tímto šlechetným zvířetem, jezdili do slovenských hor. Rodina Holečkových jsou

velice známí fotografové a milovníci přírody. Rozhodně stojí za to pročíst jejich knihy a vychutnat si krásu zachycených okamžiků. Ti s sebou do těchto hor brávali ochočenou vlčici Detvu, která vyvracela veškeré pověsti o zákeřné povaze vlků.

Kdysi ji zachránili jako vlče z vývratu rozšlehnutého bleskem.

Když se letos v Beskydech objevily potrhané ovce, vypukla panika z vlků. Nikdo ve skutečnosti nevěděl, zda jde skutečně o tyto psí šelmy, ale každý už líčil pastí. Nakonec se zjistilo, že šlo o zdi-

vočelé psy, kteří jsou mnohem nebezpečnější. Dnes už s určitostí víme, že se tu vyskytuje asi 5 vlků. Za noc však urazí 15 až 60 km, takže se můžou pohybovat kdekoliv na polské, české nebo slovenské straně hor. Bohužel se tu asi příliš dlouho neudrží. Chovatelé ovcí se příliš bojí o své živobytí, přestože nemají ani ovčáckého psa. Myslivci tvrdí, že vlci zahubí množství srn, což není tak docela pravda. Pokud by se vlkovi zachtělo srny, pak především té, která je slabší nebo nemocná. Tak přežívají podle zákonů přírody jen ti nejsilnější. Vlk do naší přírody tedy rozhodně patří. Nevěřím však příliš našim myslivcům, kteří by jako první volali po jejich odstřelu. Přestože je vlk chráněn, najdou se tací, kteří budou tvrdit, že stříleli na zdivočelé psy.

V Beskydech se však objevil i medvěd. O jejich zákeřnosti se také hodně napovídalo. Například kdysi proběhla zpráva, že v Banské Bystrici medvěd potřhal 25 ovcí a jednoho člověka. Na místě se zjistilo, že medvěd poobědval 3 již mrtvé a zakopané ovce a onen sežraný člověk byl starý gazda, který se v zimě oběsil na stromě v horách a na jaře ho našli ožraného od medvědu.

Je teď na nás všech, abychom dokázali vrátit přírodu do původního stavu, ať již mluvíme o medvědech, vlcích, rysech, vydrách či bobrech. Budeme-li pozorní, zjistíme, že všechna tato zvířata tu opět začínají nalézat své místo.

Cestovatelské vášně rostliny s katapultem

Miluji, když mohu jít kolem cest a pozorovat rozmanitost života okolo nich, když vstoupím do lesa a naleznu místo, kam si mohu lehnout a nasávat atmosféru lesního království. Jsem zklamán, jdu-li po cestě zarostlé netýkavkou malokvětou. Je to plevel, který z pěkného hájku vytvoří rozsáhlou hloupou jednolitou zelenou masu. Vytlačí skoro vše, co tu předtím rostlo.

Co je důsledkem jejího úspěchu? Je to několik věcí, mezi které patří i její cestovatelská vášeň s výdobytky moderní doby. Tedy od začátku.

Ještě v polovině minulého století jsme u nás o ní příliš nevěděli. Botanici ji vysadili do botanických zahrad, včetně té naší, která sídlila v Praze - Smíchově. Její semena se začala vydávat na daleké cesty. Nejraději cestuje železnicí, na pneumatikách automobilů, kol, na podrážkách bot. Nepohrdne ani lodní dopravou či jen proudem řeky. Stačí, abychom nalepili na boty bahno, které se na jiném místě odrolí. Uvědomíme-li si, že jedna rostlina může vyprodukovat 70 až 150 semen, máme tu černého pasažera nebývalých rozměrů.

Jak je však možné, že je tolik úspěšná, že je snad skutečně všude? Teoreticky by přeci mohlo mít tuto šanci většina rostlin. Velký počet semen není neobvyklé.

Klíč leží ve způsobu života netýkavek. Příchodem prvních teplých dnů vyklíčí a rychle roste. Předstihne ostatní rostliny, které se teprve drápou na svět. Svými listy zastíní vše živé, co touží po životadárných slunečných paprscích. Pak přijde období, kdy dozrají plody a začnou vystřelovat semena do okolí. Podívejte se někdy, jak pracuje její katapultovací zařízení, které dopraví semena na vzdálenosti několika desítek centimetrů. Tak vznikají celé kolonie netýkavek. Jako malého kluka mě vždy lákalo mačkat tobolky této rostliny a ani dnes mě nenechá chladným, jdu-li okolo.

Možná si to ani neuvědomujeme, ale člověk vytváří pro netýkavky celkem ideální prostředí. Všimněte si, že rostou v okolí lidských příbytků, cest a zahrad. Tím, že se často „hrabeme“ v půdě, pomůžeme netýkavce, aby se uchytila a nahradila původní rostliny. Navíc člověk

dostává do přírody množství dusíku a pro našeho vetřelce je dusíkatá půda velmi příjemná. Stejně je na tom např. lebeda, laskavec či kopřiva. Jsou tzv. bioindikátory dusíku. Archeologové toho využívají - stává se, že uprostřed lesa narazíte na záhon rostlin a později tu najdete středověkou vesnici. Kopřivy se prostě odpradávná táhnou za lidmi.

Netýkavek se asi jen tak nezbavíme. Např. chráněná krajinná oblast Křivoklátsko je z větší míry již zarostlá tímto plevelem. Podobné problémy nám dělá křídlatka nebo známý bolševník. Ten k nám přivezl v polovině minulého století Metternichův zahradník. Vysadil ho jako okrasnou rostlinu u zámku Kynžvart. Ale

pozor! Štávy bolševníka způsobují popáleniny nebo dokonce trvalé zdravotní následky. Celé Čechy dnes vyhlazují válku tomuto plevele číslo jedna.

Možná jsem vás tak trochu nudil, ale až budete někdy v záplavě zelených netýkavek hledat místo, kam spočinout, vzpomeňte si, že tu máme cestovatele z daleké Sibíře.

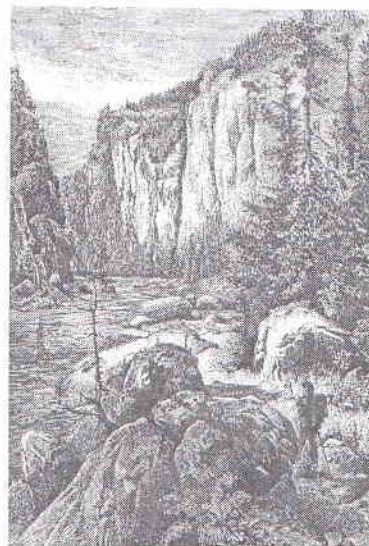
**Tevagion - Tomáš Novotný,
Konestoga, Praha**

Hlasy staletí

Lidská duše má mnoho podob. Každý v sobě skrývá paletu tváří, které mění na jevišti hry zvané Život. Autory jsme my sami a obecně naše okolí. Jsme si sami kritiky, dáváme však na rady diváků, kteří rozhodují o osudech hrdinů ve hře obsazené. Dějištěm je kterékoli místo, které navštívíme.

Hustý les, mlha, chlad. Tajemné očekávání.

Nenápadné zrození řeky, pak skok. Stačí jen trochu popojít a vlastní hlas přehlušuje hukot vody. Jsme na začátku. V údolí mezi skalami si razí cestu dravá řeka, její pramen je jen o něco výš. Každé mládí má své vlastní pojetí světa, kterého se drží. Čistá vodní hmota naráží na kameny, které nechťejí ustoupit. Vzduch je naplněn vodní tříští. Při každém nadechnutí cítíte závan jara, života. Voda se čeří, v tšínách mizí pěna. Následky boje. Staleté kameny sice neustupují, ale za ty roky se značně obrousily. Neslyšíte, ani nevnímáte nic jiného, než atmosféru něčeho, co stále nekončí.

Tu a tam je stále více klidněji. Z okolních hor přitékají další a další prameny a snoubí se v společný tok. Řeka dospívá. Již tolik nepění, hluk ustal a kamenné balvany se nezdají být takovou překážkou. Vše je neskutečně romantické, okolí je tolik nabit životem. Vlhko stále visí ve vzduchu. Při březích najdete více a více tvorů závislých na existenci řeky. Řád a smysl dostává toto dění.

Stáří je neúprosné, ale přesto nádherné a moudré. Šíře toku dodává řece vážnosti. Klidnost a rozvaha hovoří o staletích, po které proud hledal cestu krajinnou, aby mohl dokončit svůj úkol - naplnit oceán, přinést svědectví času, ustoupit novému životu, který je teprve někde na začátku.

Je zvláštní, kolik podobného s naší nicotnou existencí nalezneme v přírodě, mezi tím, co tu bylo mnohem dříve než my a pamatuje prapočátek zrození. Naslouchejme těmto hlasům.

Doprava

Jednotlivé obce doplácí dopravcům statisícové částky ze svých ne příliš velkých rozpočtů a stát si myje ruce.

Že spolu doprava a stav životního prostředí úzce souvisejí, ví snad každý. Každý se asi také setkal s řadou konkrétních příkladů. Vždyť v samotném centru Prahy je to právě asi nejvážnější problémem. Ale nejen zahlcenost městských center je vážným problémem, způsobeným dopravou. Čím dál více krajiny padá za oběť asfaltovým plochám, určeným jen pro to, abychom mohli jezdit rychleji a lépe nebo zaparkovat své čtyřkolové miláčky. Značná část fosilních paliv je přeměňována na energii a do ovzduší uniká stále více škodlivých látek. Nejen že se zvyšuje riziko skleníkového efektu, ale kdo má oči, vidí, jak stromy podél dálnic postupně hynou, mezi dětmi přibývá astmatiků a alergiků. Za zmínku stojí i zmařené životy ježků, psů, koček, ale i sov, káňat a konekoců i žab a myší a dalších živých tvorů.

Přítom tiskem neustále probíhají zprávy o tom, že někde nějaká iniciativní skupinka brání výstavbě úseku dálnice odněkud někam. Také Vás při jejich čtení napadne otázka: „Ale jak se tedy má jezdit?“ Vždyť všichni rádi cestujeme. Mohla bych tu psát dost dlouho a podrobně o jednom ze základních problémů naší republiky - totiž o tom, že u nás neexistuje ucelená koncepce rozvoje dopravy. Vláda sice má k dispozici materiál, který se nazývá Koncepce rozvoje dálniční sítě, ale není ochotná jej s ekologickou veřejností projednávat jako celek. Odtud pak pramení nutnost rozříšitěně bránit výstavbě jednotlivých úseků dálnic, které nejvíce ohrožují například chráněná území. Celková koncepce je pak hodnocena podle toho, zda bude vyhovovat potřebě přepravy odněkud někam a přes republiku podélně a napříč, ale už ne podle toho, jaký bude její vliv na životní prostředí.

A to už vůbec nemluvíme o postoji k veřejné dopravě - tady opravdu dostal volné ruce trh v té nejsurovější podobě, bez ohledu na to, že veřejná doprava je služba nejen lidem (to se ještě jakž takž do tržních vztahů promítnout dá), ale i služba přírodě a budoucím generacím. Takže se u nás vesele ruší vlakové spoje i tratě, především na venkově je neustále pnutí kolem autobusové dopravy, na které je mnoho lidí existenčně závislých.

Specifickým problémem je vodní doprava. Zdánlivě je neekologičtější, nejlevnější, a konec konců také romantická. Mám loď nesmírně ráda a ráda na nich jezdím, ale domnívám se, že by mělo platit jedno zásadní pravidlo - velikost lodě by se měla odvodit od možnosti řeky. Nikoli naopak stavět vodní cesty pro velké lodě tam, kde dosud mohli jezdit jen vodáci na kánoích, v krajině, kde pro takovéto stavby není místo a konekoců ani voda. Bohužel myšlenka výstavby vodní cesty Dunaj - Odra - Labe také stále ještě zcela nezanikla.

Co ale může dělat jednotlivec, který se nechce pouštět do této „velké politiky“, a přesto chce žít s pocitem, že svým jednáním nepřispívá k devastaci naší krajiny?

✿ Při volbě dopravního prostředku hraje roli mnoho faktorů, většinou je to dostupnost, čas a cena. Přidejme si k nim ještě jeden - energetická náročnost.

Při cestě železnicí se spotřebuje 609 Kj na osobu a kilometr, při cestě osobním autem 2 325 Kj na osobu a kilometr. Autobus je někde mezi tím.

Pokud chcete jít ještě dál, můžete zauvažovat i o nárocích jednotlivých druhů dopravy na zábor půdy. Opět tu výrazně vede silniční doprava. A v neposlední řadě můžete zvažovat i riziko nehody, které je u silniční dopravy mnohonásobně vyšší, než u železnice.

Takže se dá říci, že platí:

- ✓ - jezdíte vlakem, kde to jde, nebo autobusem
- ✓ - pokud musíte jet autem, nejezděte sami (svědomí trochu uleví i to, že si naložíte do auta stopaře. Často jsou to velmi milí lidé.)
- ✓ - na krátké vzdálenosti je ideální používat kolo
- ✓ - a samozřejmě - chodte pěšky! (Přiznám se, že jako pražského odrodilce mi na Praze dnes nejvíce vadí nutnost používat hromadnou dopravu. Vzdálenost 2 -3 kilometrů ujdou za půl hodinky, tramvají jedu 25 minut).

✿ Často nám ale - právě vzhledem ke stavu veřejné dopravy - nic jiného než používat auto nezbyvá. Pak nesmíme zapomenout na tyto důležité věci:

- ✓ - špatný technický stav auta má nejen vliv na vaši kapsu, ale také zvyšuje množství nejrůznějších smradů, které vypouštíte do ovzduší, katalyzátor by měl být samozřejmostí
- ✓ - nezapomeňte také na možnost úniku oleje, zvláště pokud parkujete v přírodě
- ✓ - auto by se sice mělo občas umýt, ale stále nablýskaný vůz znamená značnou spotřebu vody a energie (šumavské bláto na karosérii a jehličí v kufru je milá vzpomínka na tábor)
- ✓ - úvaha o změně pohonných látek z benzínu na zemní plyn není záležitostí bláznů, ale racionálně myslících lidí se schopností předvídatosti
- ✓ - úcta k životu je samozřejmostí! S nohou na brzdovém pedálu můžete zachránit nejednu žabu nebo vlašťovku.

✿ Setkali jste se s tím, že někdo chce právě přes to vaše oblíbené místo postavit dálnici, nebo naopak žijete ve městě, kterým projede 20.000 aut denně a nikdo s tím nic nedělá?

- ✓ - jako u všech ostatních problémů i tady platí - nebojte se vstupovat do věcí veřejných. Jako občané demokratického státu na to máte plné právo.

Adjidaumo - Jana Hajduchová, činná pro ekologii

V dětských kmenech LLM má určitě ekologická výchova své místo. Samozřejmě, že už dobře pojatý woodcraft je ve své podstatě hluboce ekologický. Ale proč nezkusit obohatit škálu her a aktivit o něco nového? Poprosila jsem celostátní koordinátorku projektu Wild, RNDr. Jarmilu Dupejovou, aby nám o něm řekla pár slov.

Co je to

project WILD

Projekt Wild je mezioborový doplňkový program pro školní i mimoškolní ekologickou výchovu dětí a mládeže od předškolního věku po střední školu. Jeho cílem je přispět k vzdělání takových lidí, kteří budou na základě poznání ekologických souvislostí schopni přijímat klasifikovaná rozhodnutí a chovat se zodpovědně vůči přírodě.

„Wild“ je anglické slovo, znamená „divoký“. Často se používá pro označení volné přírody a divokých zvířat. Neznamená to, že chce z dětí vychovat nespoutané divočky, ale naopak lidi, kteří se umí vcítit do pocitů jiných živých tvorů, kteří umí chápat vztahy v přírodě a kteří budou uvažovat ekologicky, ať budou dělat cokoli.

Projekt Wild je určen pro jakoukoliv skupinu dětí, které mají zájem o přírodu a chtěly by jí lépe porozumět. Vedoucí nemusí být odborník - biolog a kniha projektu Wild není učebnice. Projekt je také pro ty, kdo se zatím ekologickou výchovou při práci s dětmi nezabývali, mají z ní obavy a nevědí, jak začít.

Je možné vybírat jednotlivé aktivity a hry, které mají různé zaměření - například výtvarné, jazykové, hudební atd., vždy je však vyjádřena a vysvětlena nějaká souvislost s přírodou a prostředím.

Namátkou můžu jmenovat: například při hře „Království za střechem nad hlavou“ mají děti za úkol zjistit, jaké materiály zvířata používají ke stavbě svého útluku, postavit jeho model a pak odhadnout,

kteří zvíře bude nejvíce postiženo, když mu někdo jeho domeček zničí.

Zájemci o projekt (ti, kteří aktivně pracují s dětmi) jsou zváni na úvodní semináře projektu, kde jsou seznámeni s možnostmi využití knihy, s historií projektu a jeho strukturou, zažijí na vlastní kůži také některé hry a aktivity a jsou jim zdarma předány knihy. Semináře jsou pořádány distribučními centry z celé České republiky. Knihy nejsou dis-

tribuovány jiným způsobem, neprodávají se ani se nerozesílají.

Projekt Wild vznikl v 80. letech v USA a na základě licenční dohody byl převzat do České republiky. Česká verze projektu není pouhou kopií amerického originálu, ale upravenou verzí, respektující odlišné přírodní podmínky našeho státu. Proto, i když projekt přišel z jiného konce světa, poslouží dobře k lepšímu poznání a pochopení přírody v našem nejbližším okolí.

Autoři ze Spojených států si svůj projekt hlídají - a to je dobře. I my se musíme naučit to, že dobrá myšlenka má větší cenu, než bůhvíjaký majetek. Proto se metodika i knihy tohoto projektu zásadně šíří na seminářích při osobním kontaktu s těmi, kdo již mají s projektem zkušenosti. I tady platí, že jednou zažité je víc než desetkrát přečtené. Půl až dvou-denní seminář o ekologické výchově by nemusel být pro náčelníka dětského kmene ztracený čas.

A myslím si, že by se Liga mohla zkusit zamyslet i nad tím, zda by náčelníkům na tyto semináře nemohla finančně přispět. Vždyť se nám to všem vrátí v podobě chytřejších a ekologicky myslících dětí.

Zájemci o projekt se mohou obracet přímo na jednotlivá distribuční centra. Po dohodě je možné i uspořádání semináře na jiném místě než v příslušném centru. Semináře se pořádají jako samostatné akce nebo mohou být součástí vícedenních akcí pro vedoucí dětských skupin.

Jarmila Dupejová
Adjidaumo - Jana Hajduchová

Celostátní koordinace:

Jarmila Dupejová, Referát životního prostředí, Okresní úřad, Svatováclavská 568, 686 66 Uherské Hradiště

Distribuční centra:

Alcedokontakt, Dům dětí a mládeže, Jiráskova 419, 755 01 Vsetín, tel., fax: 0657 4191, Iva Hlinská

Centrum ekologické výchovy Dřítavka, Rumpálůva 402, 383 01 Prachatice, tel.: 0338 91, Helena Klimešová

Nadace EVA, Chlumova 17, 130 00 Praha 3, tel.: 02 27 23 45, Milan Caha

Středisko pro vzdělávání a výchovu v přírodě Chaloupky, 675 29, Kněžice, tel.: 0618 95 434, fax: 0618 95 359, Květoslava Burešová a Antonín Tomek

Centrum ekologické výchovy Chrpa, Dům dětí a mládeže, Výsluní, 688 01 Uherský Brod, tel.: 0633 63 80 41, Soňa Kunčarová

Ekocentrum Toulcův dvůr, Kubátova 32, 102 00 Praha 10 - Hostivař, Aleš Kočí

Dům ekologické výchovy Lipka

Lipová 20, 602 00 Brno, tel., fax: 05 432 11 264, Alena Uhlíčková, Aleš Máchal

Ekocentrum - Task klub, Štolbova

2565, 530 02 Pardubice, tel., fax: 040 51 67 58, Leoš M. Kučera

VITA, Sdružení pro ekologickou výchovu, gen. Janouška 4, 702 00 Ostrava - Fifejdy, tel.: 069 576 97, Eva Šilerová

TEREZA, Sdružení pro ekologickou výchovu, ČSOP, p.p. 77, 110 01, Praha 1, tel.: 02 76 94 01 Jana Ledvinová, Luděk Říha

Nadace Sluňákov Olomouc, Michal Bartoš, Úřad města Olomouce, odbor ekologie, 772 22 Olomouc, tel.: 068 54 15 403 nebo Jaroslav Marx, Středisko ekologické výchovy, Dům dětí a mládeže, tř. 17. listopadu 47, 772 00 Olomouc, tel.: 068 522 3233

Středisko ekologické výchovy a etiky Rýchory „Sever“, 542 26 Horní Maršov, tel.: 0439 94 81 81

Vánoční nadílka

Část schůzky byla věnována debatě o Vánoční nadílce. Bude uspořádána již této neděle. Oddílový zákon zněl, že každý chlapec dá každému nějaký maličký dárek. Sejde se tak nejméně tisíc dárků, protože i Zdeněk a Jenda každému připraví nejméně jeden dárek a po jednom od každého také obdrží. - A snad pro všechny platilo, že větší radost měl ten, kdo rozdal více dárků, než dostal.....

Vánoční nadílka byla skutečně jedinečným podnikem. Slavnostní nálada, panující v klubovně již od včerejška, se ještě zvýšila. Stromek se prohýbal pod tíhou ozdob a tonul v záři svíček a prskavek. Jeho jehličnatá vůně se mísila s jejich pachem.

Jaroslav Foglar, Poklad černého delfína

Snad ve všech rodinách českých i moravských jsou Vánoce těmi nejvýznamnějšími a nejmalebnějšími svátky roku. Už dlouho před nimi, a dokonce ještě před dobou Adventu, lidé shání dárky pro své blízké ve snaze udělat jim radost. V době vánoční se pak všichni scházejí v krásně vyzdobeném pokoji u ozdobeného stromčku, aby u něj zazpívali koledy, vzpomněli na to dobré, co jim rok přinesl, a hlavně proto, aby spatřili rozzářené dětské oči, užaslé nad vší tou krásou. Vánoce jsou dny radosti a pohody, dny tajuplné a přitahující svojí zvláštní mocí.

Snad pro to jejich kouzlo se Vánoce slaví i ve všech kmenech, oddílech a vlastně jakýchkoli spolcích. Všimněte si, vždyť nejsou jiné svátky, kterými by se nechal inspirovat skutečně každý.

Náš kmen tradičně slaví Vánoce vždy v neděli před Štědrým dnem v klubovně. Každý rod už týden před Nadílkou dostal lísteček se svým úkolem, tedy s tím, co má pro ostatní připravit. Proto se dopoledne schází jeden z rodů, aby vyzdobil klubovnu, navěsil všechny historii ošoupané ozdobičky (já, koukej, tenhle řetěz prý dělala ještě Cilda v 87. roce!) a připravil koš na dárky (vydejte někdo ten proutěňák od Marfanů ze skladu). Už hodinu před daným srazem (vzácný tof jev) se začínají trousit i ostatní.

V klubovně vypuká nepředstavitelný shon, který rozhodně v ničem nepřipomíná nějakou zvlášť poklidnou sváteční atmosféru. Kdosi vybírá od příchozích cukroví, jiná zase aranžuje dobroty na všelijaké kusy táborového nádobí. Další nenápadně sype svoje dary do koše, tahle se vítá se starou členkou (to už jsou ty tvoje děti tak veliký?!) a do toho zmateně pobíhá náčelnictvo, které se táže, kdeže jsou ty lodičky se svíčkama a kdože rozkrájel ta jablílka, co se přece měla rozkrájet až za chvíli. Zkrátka zmatek nad zmatky. Ten se ale za chvíli změní (co na tom, že nám ty přípravy trvaly trochu déle, však jsme taky jenom člověci), všichni se uklidňují, žasnou nad tím, jak se nám ten stromeček letos vyvedl, už i lír dovyprávěla, kolik zoubků vyrostlo Aničce, každá z nás si sedá na svoje místo a konečně začínáme. Vánoce, ty naše, tussilácké, jsou tu.

Zhasneme, mlčky stojíme, pak zahájíme našim pokřikem, který asi žádný jiný den v roce nezní tak krásně, slavnostně. Pak náčelnice zapaluje první svíčku na prkénku pod stromečkem a říká přání. Předává ji další. I ona smí něco přát kmeni, sobě, celému světu. Vánoční přání mají zvláštní moc. Každá z nás si přeje, aby se všechna vyplnila. Je zapálena třináctá svíčka, jedna z nás smí rozzářit stromeček prskavkami a svíčkami, my ostatní zpíváme nějakou koledu a usedáme. A pak po chvíli ticha začíná program. Já nevím, jak u vás, ale u nás doma se nehází pantoflem, ani netřese bezem. Možná proto mě všechny tyhle lidové zvyky v Tussilagu prováděné plní nadšením a radostí.

A taky smíchem, pochopte, kde jinde než u nás se třese ulomenou větví bezu a měří pak busolou, ve kterém že to směru sedí Nečtina, co zaštekala jako první. Kde se ještě lije olovo, nebo když není, zběsile fouká do tuše na papíru a hádá pak, jaká věc mě v tom dalším roce čeká. A ty průpovídky, když desetileté Anežce padne pantofel směrem ze dveří! Aby nás nezapomněla pozvat na svatbu, tedy hlavně na hostinu, samozřejmě. Právě na naší nadílce můžete odkryt tajemnou budoucnost,

ukrytou ve formě mrňavého předmětu pod kabičkou. Představte si, zrovna minule jsem se dozvěděla, že budu bohatá. No, zatím se to ještě nějak moc neprojevuje. Krájíme jablílka, to je tradiční zvyk všech a zapalujeme svíčku prskavkou, to je tussilácký zvyk, před pěti lety vymyšlený. Komu se to povede, bude mít štěstí, a komu ne, ten je teda pořádný nešika.

Mezi tím vším zpíváme koledy, doprovázené kytarou, housličkami, flétnou, harmonikou, prostě vším, na co naše schopné tussiláctvo je schopné hrát. Škoda jen, že se nám ještě nepodařilo nastěhovat do klubovny klavír pro Krťka. A nechybí ani baštění, přece jen - dívčí kmen.

Co ještě děláme? Se svíčkou chodíme přát

všem, kteří v blízkém okolí naší klubovny pro nás něco znamenají. Třeba už jen tím, že vůbec jsou. Zpíváme ochrance se psy, zpívaly jsme paní Pokorné, sousedce odnaproti. Vždycky mají radost.

Pak nastává ten nejnapi- navější zvyk. Pouštění lodiček. To se u nás vezme velký lavor s vodou a každý rod, náčelnictvo i hosté nechají vyplout svoji lodičku. Nevěřili byste, co taková flotila dokáže vyvádět. Ti se kumulují s těmi a ostatní hned mají řeči.

Pak ve finále jde už jen o to, aby ta naše lodička vydržela co nejdéle. Výkřiky nadšení se ozývají klubovnou, pět lidí drží palečky a hypnotizují svoji lodičku, další se hlasitě dohadují, jestli to ta jejich svíčka vydrží ještě deset vteřin nebo půl minuty, pak moře světa pohltní i poslední plamínek. Ale nadílka ještě nekončí.

Přichází rozdávání dárků, chvíle, ve kterých si všichni víc než kdy jindy uvědomujeme, kolik krásných přátel máme kolem sebe.

A potom začalo rozdávání dárků. Trvalo skoro dvě hodiny a byly to hodiny naplněné drobnou radostí, překvapením, jásotem a pocitů věrného přátelství. Kalendářky, ručně vyráběné notýsky, drobné knížky, vyřezávané znaky letošního tábora, ručně malované záložky do knih, sady maličkých hracích kostek k oblíbené oddílové hře Kameronun, tužky s vypalovaným věnováním a mnoho a mnoho jiných věcí bylo z balíčků vybalováno.

Jaroslav Foglar, Poklad černého delfína

Taky na vás dýchla ta pravá atmosféra kmenových Vánoc? Já jsem se zrovna začala těšit, až si hodím pantoflem. Jen doufejme, že nepadne špičkou ze dveří.

**Wičanhipi - Katka Benešová
Tussilago, Praha
kresby Martina Schoberová**

Práce z kůže I-BB-6: Vyroba kožený pásek z článků tvořících řetězec

Zajisté jste již postřehli, že zanedlouho jsou tu ony krásné časy vánoční, kdy se na několik dní vyprostíme z všedního kolotoče a vychutnáváme si tu skvělou atmosféru klidu a pohody. Ve skrytu duše jsme v napětí, i když to navenek nedáváme znát, co že to vlastně letos dostaneme pod stromeček. A jelikož každý z nás ví, jaký to je příjemný pocit dostat pěkný dárek, zkus i ty udělat někomu blízkému radost. Že jsi pro, ale nevíš co? Zkus článkovaný kožený pásek.

Je dobré vědět, komu budeš chtít pásek věnovat, neboť někteří lidé se značně liší, co se míry kolem pasu týče. Takže pokud to má být překvapení, nezbývá ti nic jiného, než dotyčného alespoň přibližně změřit. To je tvůj první bojový úkol.

Druhým bojovým úkolem bude obstarat kůži. Pro někoho, kdo jí má dostatek, to ne-

bude žádný problém. Pokud doma žádné zásoby nemáš, stačí sehnat různé kožené odstřížky, kde nemusí být ani velké celistvé plochy. Poptej se tedy kamarádů, jestli nemají nějaké zbytky, když šili mokasíny, nebo se poptej v opravnách obuvi, nebo tam, kde se z kůží něco vyrábí. Lze použít i starou koženou tašku, kabát atd. (Něco použitelného by se dalo sehnat i v prodejních Řempa nebo Břendy - pozn. red.)

Dál se musíš rozhodnout, jak široký by měl pásek být. Samozřejmě záleží, kolik kůže máš k dispozici. Šířka může být od jednoho do deseti centimetrů. Z toho budeš vycházet při malování šablony, podle které budeš obkreslovat obrysy jednotlivých článků.

Na malování šablony si vezmi papír přehnutý na polovinu a od přehnuté hrany nakresli půl článku (obr. 1). Pak toto vystříhni a papír přelož. Získal jsi souměrný článek. Pro kontrolu můžeš článek přehnout podle podélné osy a přečnávající papír odstříhnout (obr.2). Získal jsi dokonale souměrnou šablonu, podle které budeš obkreslovat články na kůži. Je dobré si šablonu vystříhnout z tvrdého papíru, aby ti vydržela co nejdéle v původním tvaru, protože přece jenom se při obkreslování hrany šablony opotřebují.

Články z kůže vystříhni a na každé straně prořízni kůži na šíři nejužšího

místa článku (obr.3). Pro zpevnění pásku (u silnější kůže to není potřeba) je dobré všemi články protáhnout řemínek.

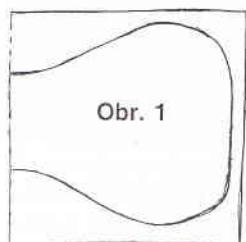
Proto v každém článku udělej uprostřed díрку. Teď už můžeš spojovat jednotlivé články, a to buď celý pásek jedním směrem, nebo dvěma směry odzadu, kde první dva zadní články nejsou přehnuty na polovinu, takže vytvářejí dvojitý rozložený článek viz obr. 4.

Pokud si myslíš, že máš pásek už dost dlouhý, protáhni jím řemínek. Řemínek můžeš protahovat i postupně s přibývajícím články.

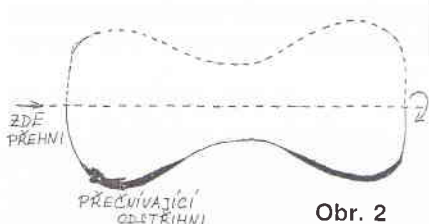
Dál se musíš rozhodnout, jak budeš pásek zapínat. Pokud ho budeš zavazovat protaženým řemínkem, stačí jen krajní články zapořít, aby se ti nerozevřely (obr.5). Lze použít i zapínání na přezku. Tady musíš poslední článek udělat o něco delší a udělat do něj díрку. Na druhý krajní článek přišij přezku, koženou nebo kovovou (obr.6). Protážený řemínek musíš pevně přišít k posledním článkům.

Nyní už si můžeš pásek na sobě vyzkoušet. Že se ti líbí? Tak to je dobře. Že si ho asi necháš? Ale, ale! Vždyť to měl být dárek. Udělej radost druhému. Uvidíš, že tě bude těšit mnohem víc, než když si ho necháš. Uděláš si jiný. Už přece víš, jak na to.

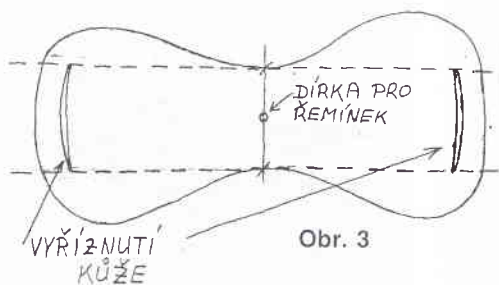
Tomáš Velich,
kmen Osmaka Opo

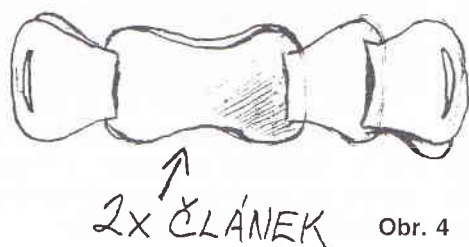
PŘEHNUTÍ PAPIRU

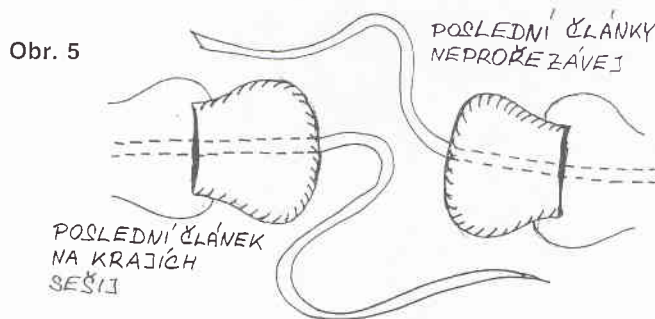
Obr. 2

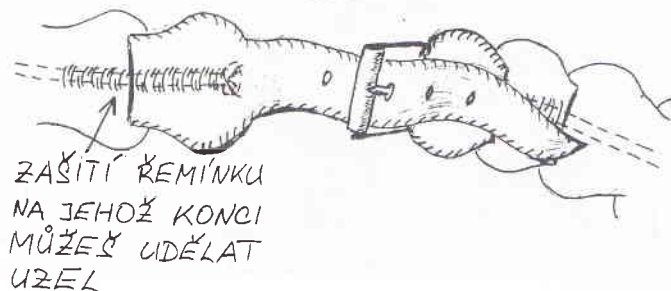
Obr. 3

Obr. 4

Obr. 5

Obr. 6

Žijeme tu společně...

Na tomto místě jste až dosud měli možnost „přistoupit blíž“, seznámit se s konkrétním problémem současné české společnosti. Ráda bych tuto rubriku pojmla netradičně: pokusila bych se - na základě analýzy určitých problémů - dobrat se obecných příčin nesnášenlivosti a intolerance. Zastavila bych se zejména u projevů fašismu a intolerance vůči náboženským uskupením a homosexuálním lidem.

Fašismus (budiž zde redukován na rasovou nesnášenlivost) se v ČR projevuje jednak v rovině teoretické, viz texty např. skupiny Braník (album Braník power, Monitor 1991), kde se na adresu černochů praví: „polejt je benzínem a všechny zapálit“ a apeluje se na příslušníky bílé rasy „tvý posláním je svatý, budeš ty svině bít; negry, cikány a žlutý, nenech je v klidu žít“, tak v rovině praktické. V září 1993 byl skupinou příslušníků hnutí skinheads zavražděn Filip Venclík, 31. 7. 94 Zdeněk Čepela z Tanvaldu.

Rasismus má svůj původ ve strachu z cizího a neznámého (z příslušníků jiné rasy či národa). Tento neznalostí zapříčiněný pocit se transformuje v agresi a zároveň se stává postulátem - neodiskutovatelným faktem, který není možno posuzovat z hlediska rozumu. Celý

31. 7. 94 před restaurací Truhlárna, krátce po půlnoci, skupina asi patnácti příslušníků hnutí skinheads provokovala odcházející návštěvníky diskotéky. Terčem jejich přímého útoku se stala skupina tří anarchistů. Během střetu jeden z útočících fašistů, jmenovitě Robert Kvěch-Weipert (narozen 11. 9. 1974) použil nůž, kterým jednoho z anarchistů - 19-ti letého J. P. vážně zranil na krku a dalšího, Zdeňka Čepelu, několika ranami usmrtil. Jak se nám podařilo na místě od přímých účastníků střetnutí zjistit, byla hlavní smrtelná rána vedena zákeřně zezadu, což potvrdil i lékař. Zdeněk Čepela zemřel několik minut poté v náručí svého kamaráda v policejním voze při převozu k lékaři.

(z tisku)

proces je zakončen vytvořením předsudků.

Zatímco rasismus je záležitostí určité izolované skupiny obyvatelstva, netolerance vůči homosexuálním lidem je širšího rozšíření. Skandál kolem legalizace homosexuálního partnerství budiž toho důkazem. Zatímco v evropských zemích se konají už i církevní sňatky, česká veřejnost je pobouřena už jen při pomýšlení na legalizaci homosexuálních vztahů. Vtipy a všeobecná obliba zesměšňování homosexuálně orientovaných lidí („růžovoučká“ etc.) mluví samy za sebe a dokazují, že značná část společnosti k tomuto faktu nezaujímá rozumový postoj (postavený na objektivních poznatcích), ale předem jej odsuzuje jako „nemorální, úchylný a odporný“ (citát jednoho chlapce). Do hry znovu vstupuje neinformovanost a strach z cizího (= jiného).

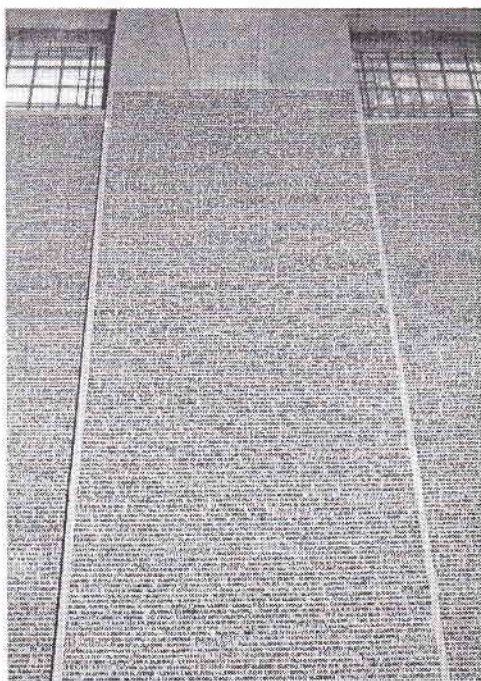
Z dopisu zástupců 5 církví (katolická, husitská...) teplíckému starostovi k výstavbě mešity: „Jsme zemí s křesťanskou tradicí a stavba mešity by tedy byla vzhledem k naší historii a kulturnímu dědictví minulých let spíše ztrátou než ziskem“ a z proslovu mluvčího čs. husitské církve: (je potřeba, aby MV) „zvážilo

nebezpečí šíření islámu v naší zemi“. Toto byla reakce oficiálních zástupců nejvýznamnějších křesťanských církví v naší republice. Nezbývá než znovu konstatovat nám již dobře známé důvody intolerance: neinformovanost, neschopnost kritického posouzení, strach z cizího (v tomto případě nejenom neodůvodněný, ale i zcela absurdní: křesťané stejně jako muslimové jsou „lidé knihy“.)

Je nutno připomenout, že naše země byla v letech 1948 - 1989 obklopena „informační bariérou“, přes kterou se dostávaly ve většině případů pouze pečlivě vybírané zprávy. Stejná bariéra procházela i celou republikou, tudíž existence některých faktů a problémů zůstávala velké části populace skryta. Pád této bariéry roku 1989 nás naprosto nepřipravené hodil do reality, aniž bychom měli prostředky a schopnosti k jejímu posuzování. Nikdo nás neučil, jak vybírat, jak kriticky posuzovat, jak ověřovat; tyto kvality byly naopak velice nepopulární. I tato skutečnost se zcela jistě podepsala na současnou situaci.

Ale jak z toho ven? Rada je jednoduchá, její aplikace o něco těžší: spoléhejte se na sebe, na vlastní úsudek, názor; posuzujme věci nezájatě a bez předsudků. Tato rubrika se Vám v tom bude snažit pomáhat a přinášet Vám informace, na základě kterých si můžete vytvořit vlastní názor na jednotlivé problémy.

Rajče - Dita Eckhardtová

Fotografie jsou z památníku obětí nacistů v Pinkasově synagóze v Praze. Několik zdí je zde hustě popsáno jmény a daty židů zavražděných nacisty.

O poezii a o vodě

MODLITBA ZA VODU

Ubývá míst kam chodívala pro vodu
starodávná milá
kde laně tišily žízeň kde žila rosnička
a poutníci skláněli se nad hladinou
aby se napili z dlaní

Voda si na to vzpomíná
voda je krásná
voda má
voda má rozpuštěné vlasy
chraňte tu vodu
nedejte aby osleplo prastaré zrcadlo
hvězd

A přiveďte k té vodě konička
přiveďte koně vraného jak tma
voda je smutná
voda má
voda má rozčuchané vlasy
a kdo se na samé dno potopí
kdo potopí se k hvězdám pro prstýnek

Voda je zarmoucená vdova
voda má
voda má popelem posypané vlasy
voda si na nás stýská

PÍSEŇ O NEJBLIŽŠÍ VINĚ

Je studánka a plná krve
a každý u ní jednou pil
a někdo zabil moudivláčka
a kdosi strašně ublížil

A potom mu to bylo líto
a do dlaní tu vodu bral
a prohlížel ji proti světlu
a moc se bál a neubál

Když jsem se nedávno probíral hromádkou Bizoních větrů, napadla mne najednou tahle myšlenka: „Je zvláštní, že v tak pěkném časopise, jako je ten náš, je tak málo básní.“ Druhá myšlenka ji hned následovala: „Co mi brání v tom, abych to napravil? Mohl bych přece vytvořit rubriku, která by byla důkazem toho, jak krásně poezie dokáže zachytit pocity a myšlenky, které sami často ani nedovedeme vyjádřit.“

Představoval jsem si, že bych vždycky vymyslel nějaké téma, k němuž bych vybral několik hezkých básní, třeba i od různých autorů. A proč by to vlastně měla být jenom moje rubrika? Každý by do ní mohl přispět tím, že by poslal básně svého oblíbeného autora nebo i napsal nějakou vlastní.

První téma jsem si nevybral já. Vybralo si ono mne, když jsem si četl verše svého nejmilovanějšího autora Jana Skácela. Jeho poezie je pro mne jako studánka průzračné vody za horkého letního dne. Doufám, že vás potěší stejně jako mne, pokaždé když si ji čtu...

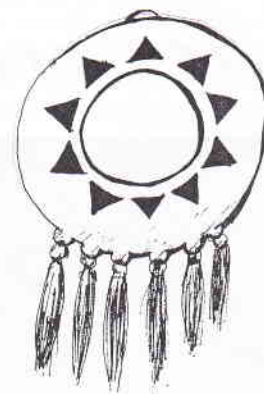
A držel ale neudržel
tu vodu v prstech bože můj
a v prázdném lomu kámen lámal
a marně prosil: kamenuj

A prosil ale neuprosil
a bál se ale neubál
a studánka je plná krve
a každý u ní jednou stál

Stránku připravil Šamot - Tomáš Koubek, kmen Sacagawea, Mělník

Sinawové - Děti slunce

XII.

Seděli jsme ve sněmovním týpí a ještě jednou probírali události dnešního dne. Mapa, namalovaná na kůži, kolovala z ruky do ruky, ale nikdo z ní nebyl moc moudrý. Po chvíli jsme snad dokázali rozeznat, co jsou cesty, co je potok, našli jsme i větrnou růžici, ukazující sever. Neměli jsme ale žádný záchytný bod, žádné měřítko, nic. I na druhé straně byla změť jakýchsi čar, některé vypadaly jako vybledlé čásem. Až Pipča rozluštila u jakéhosi čtverečku nápis, který mohl být něco jako „Nový Buřt“ a o kousek vedle „Emauzy“.

„No to je snad nějaká hospoda na Novém Městě nebo co?!“ rozčiloval se Skřítek. Porovnávali jsme kus kůže a turistickou mapu pořád dokola. Až si Štěpán všiml na mapě místa, které se jmenovalo Šmauzy. „Jasně!“ zařval. „To bude ono!“ A když jsme o kousek dál našli ještě Nový Brunst, měli jsme pocit, že máme vyhráno. Že podle mapy odtamtud vedly nějaké značky či co, jsme moc nevnímali.

Havran nás ale jemně upozornil na to, že je už půl hodiny po večerce, a tak jsme vyběhli na táborové náměstí, zazpívali večerní píseň a hajdy do hajan. Pozitíř vyrazíme!

V šest hodin ráno snad není vlídno nikde, ale v srpnu v údolí Kepelského potoka už vůbec ne. Rosa se rozhodovala, zda nemá být spíš jinovatkou, les byl prosycen mlhou, všechno bylo studené a mokré. Mlčky jsme vyrazili z tábora. Ticho rušilo kromě našich kroků jen pípání nějakého osamělého ptáčka. Ale jen co jsme se vydrápali na Kochánov, vše se změnilo. Kapky rosy se změnilly pod slunečními paprsky v duhové perly a mlha se válela v údolí pod námi. Nebe bylo jasně modré a všude bylo plno chuti do života a energie. Měli jsme pocit, že nás nic nemůže zastavit

a vesele jsme ukrajovali první z řady kilometrů, které nás čekaly.

Cesta ale nebyla jednoduchá. Věděli jsme sice, kam máme dorazit a kde hledat značky, měli jsme ale na vybranou. Buď si zajdeme asi 10 km nebo to vezmeme přes vojenský prostor. Zvítězila druhá možnost. Považovali jsme to jen za příjemné dobrodružství, ale jen do té doby, než jsme za sebou uslyšeli hlasy. „Zmizet! Rychle!“ šeptl Havran a my vletěli do křoví kolem cesty. Vzápětí se za zatačkou objevila skupinka po zuby ozbrojených vojáků, kteří kolem nás přešli bez povšimnutí. Havran nás rychle odvedl z cesty a na chvíli jsme si

Rozbalili jsme plátno a měli jsme v rukou nádherný štít...

sedli. „Fuj, to bylo štěstí...“ povzdechl si. „Ti kdyby nás tu načapali, tak máme nejen po výpravě, ale taky možná po táboření tady. A natrvalo!... A my možná i po studování.“ dodal potichu k Zrzkovi. Chvilku náčelníci přemýšleli, co dál. Podle výzbroje armády

to vypadalo na nějaké cvičení a my jsme se rozhodně nechtěli připlést někam, kde se stíli naostro! Dál jsme se plížili... no, jako indiáni. Naštěstí už to bylo k hranicím vojenského prostoru jen asi dva kilometry, ale oddechli jsme si, když jsme to měli za sebou.

Už s menší energií, ale stále statečně jsme zdolali horu Javorná a zastavili se na jejím úbočí na svačinku. Profesor Havran si neodpustil malou přednášku. Kolem nás byl totiž téměř prales. Vyvrácené stromy ležely bez ladu a skladu jeden přes druhý a vyvrácené kořeny vytvářely bizarní tvary. V noci tu určitě pobíhalo spousta skřítků. Když to Skřítek uslyšel, okamžitě začal šmejdít kolem a hledat jejich domečky... „Šetři si síly, budeš je potřebovat.“ usadila ho Zrzek. Shlukli jsme se kolem nenápadné kapradiny, na které nám Havran názorně ukazoval, proč se jmenuje žebrovice různolistá. „Je hodně vzácná, moc často ji asi nevidíte.“

Poledne se už překulilo, když jsme dorazili k místu, které se jmenovalo Nový Brunst. Byl to osamělý statek u potoka v širokém okolí. Kolem něj byly močály a rašeliniště, sem tam stála břiza nebo skupinka smrků. Po okrajích údolí byl prales. Na obzoru se tyčily vrcholky hor. Zastavili jsme se.

„Teď budeme muset asi opustit cestu, tak prosím vás dávejte pozor!“ varoval nás Havran. „Nechci vás strašit, ale v těchhle močálech by nebyl problém se utopit.“

„Jak teda budeme hledat stopy, vždyť to nepůjde?“ strachovala se Pipča.

„Musíme vycházet z toho, že nás Matohoda nepovede do žádného velkého nebezpečí.“ řekla Zrzek. „Alespoň doufejme.“

„Lítat asi neumí, tak kde prošel on, pojedeme taky.“

„Ale nás je patnáct, on je jeden...“

„Nesmíte nikdo za žádnou cenu sejít ze stezky,“ začal nás organizovat Havran. „Já

půjdu první, pak Pérák, pak holky a Skříteček, ať je mám po ruce, a pak ostatní, Zrzek půjde na konci a bude sbírat odpadlíky!"

No nazdar, to se nám to pěkně vybarvuje, říkali jsme si. Ale ještě pořád jsme nevěděli přesně, kam jít. Na mapě byl namalovaný strom a od něj vedla řada malých trojúhelníků směrem k lesu. Na jejím konci bylo něco, co mohla být větev nebo suchý strom a na něm orlí pero. To bylo všechno, co se nám ze staré kůže podařilo vyčíst.

Pipka se rozbřečela. „Mě... mě bolí nohy!“ vzlykala. „Já tam nechci!“, z ní nakonec vypadlo. Pérák do ní chvilku hučel: „Ale my tě tu nemůžeme nechat samotnou, kdo ví, jak je to daleko!“

„No právě! A já už nemůžu!“

Nakonec se ukázalo, že přeci jen může. Pokud ji ovšem Pérák bude držet za ruku. Havran chtěl už už říct, že to asi nepůjde, na stezkách vedoucích rašeliništím nemůžou jít dva vedle sebe. Nakonec ji nechal být. Však ona se sebere a po pár krocích už to nebude tak zlé.

Po pravé straně cesty ale byly tři osamělé stromy, dva smrky a jedna bříza, asi sto metrů od cesty. Po chvíli hledání jsme objevili nenápadnou pěšinku vedoucí k bříze. Tak jsme se po ní pustili. První metry byly bez problémů, pěšina se kroutila mezi trsy vysoké trávy a mechovými jezírky, ale stále byla pevná. Ale pak to začalo. Pevné půdy ubývalo a nakonec zbyly jen ostrůvky, porostlé trávou. Nejdříve se dalo z jednoho na druhý přebročit, ale pak se Havran zastavil.

„Co je?“ letělo naší řadou zezadu dopředu.

„Tady budete muset skákat!“ vracelo se zepředu.

Havran se nejdříve snažil zjistit, jak je bažina před námi hluboká. Vzal klacek a snažil se nahmatat dno. Přestože klečel na zemi, ruku po loket ve vodě, metrovým klackem dno nenahmatal.

„Nebude to nic strašného, metr a půl skočíte přece všichni!“

Skočili jsme. Havran nás chytal z jedné strany, Zrzek pomáhala z druhé. Pipka už nic neříkala, jen byla nápadně bílá. Ale neměli jsme vyhráno. Stezka už byla lepší, když se Havran zastavil podruhé.

„Pozor, couvněte, všichni!“ volal.

Na pěšině před ním se rozvalovala ohromná zmiže. Bylo jí tam dobře a rozhodně nemínila stezku opustit. Nakonec ale přece jen pochopila, že moudřejší ustoupí.

Urazit sto metrů k osamělé bříze nám trvalo víc jak půl hodiny. Naštěstí jsme se

trefili správně, na větví totiž visel malý trojúhelníček z březové kůry. O kousek dál jsme viděli další. Postupovali jsme pořád stejně opatrně, ale půda se tu už začala zpevňovat. Blížili jsme se k lesu. Sledovat značenou stezku už pro nás nebyl takový problém. Nakonec nás dovedla na malý palouk, v jehož středu stál suchý strom. ve větru se tu houpalo orlí pero...

Byli jsme u cíle. Ale nevěděli jsme vlast-

Na březové kůře byl dopis od Matohody

ně, u jakého. Pod stromem bylo ale cosi skryto v trávě a mechu. Pérák opatrně rozhrnul trávu a vyndal velký balík. První, co z něj vypadlo, byla obálka s dalším dílem příběhu Abenakiů...

Vítězství nad vojáky ještě více upevnilo přátelství smířených rodů. Po boji se muži rozdělili, část se vrátila pro koně a vydala se s nimi oklikou přes horský hřeben. Většina pak pokračovala v cestě vzhůru k průsmyku. Na jeho vrcholu se pak zastavili, stejně užaslí, jako předtím Kapo-Tanka. Kauhi konečně pochopil, co znamenal štít nezvyklého tvaru, který viděl, když rozmlouval s duchy před odchodem z rezervace. Ted jej uviděl před sebou. Indiáni sestoupili ze svahu a přišli k prameni, kde se Kapo-Tanka setkal se Sunka-Tankou. Zde na ně čekaly ženy a děti. Měly už připravené tábořiště a jídlo - ani na chvíli nezapochybovaly o vítězství svých bojovníků.

Po vydatném několikadenním odpočinku se kmen vydal na cestu podle wampumu, nakresleného na kůži. Byla velmi namáhavá a někdy museli bojovníci zkoumat cestu několika směry, protože si nebyli jisti, jak si některé znaky vyložit. Po

několika dnech Abenakiové dorazili do krajiny, která je překvapila svou přívětivostí. Širokým horským údolím protékala čistá řeka plná ryb. Stopy na jejím břehu prozrazovaly hojnost zvěře. Proti strohosti a nepřístupnosti hor, jimiž prošli, jim tato země připadala jako úplný ráj. A co bylo hlavní, ani po mnohadenním pátrání nenarazili na stopu bílého muže. Toto údolí stále ještě patřilo rudým mužům. Byl to bezpečný úkryt nejen pro svaté předměty Tenijethova kmene, ale i pro celý národ Abenakiů.

Hořeli jsme zvědavostí, co je uvnitř balíku. Jen ti nejvytrvalejší vydrželi poslouchat konec příběhu bez poposedávání, poskakování a zoufalých pohledů.

Opatrně jsme rozbílali plátno, a měli jsme v rukou nádherný štít! Měl kostru vypletenou pruty, na nichž byla napjatá kůže. Pod velkým symbolem slunce se houpala orlí pera...

Na jeho spodní straně byl připevněn dopis na březové kůře:

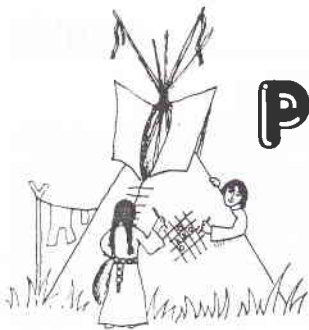
Sinawové,
přišli jste na konec jedné z cest. Nenašli jste údolí, ve kterém by chtěli žít Abenakiové, ale místo, které se samo brání vstupu bledých tváří. Každá správná cesta v životě vás může dovést na takovéto místo. Důležité je hledání správné cesty, větru, čisté vody, směru, kterým jít a nepošlapat při tom trávu, nechat kvést nejen kytky. Váš kmen musí žít pro tu vodu a vítr, pro všechno, co je krásné. Pro hledání, abyste slunce našli v sobě, až jednou zase budou táhnout divoké husy.

Vaším úkolem je chránit takováto místa, ať jsou kdekoli na světě. Vaším úkolem je chránit takováto místa ve svých srdcích. Je mnoho dalších cest před vámi a jen na vás záleží, kam vás dovedou. Nezapomeňte na to!

Matohoda

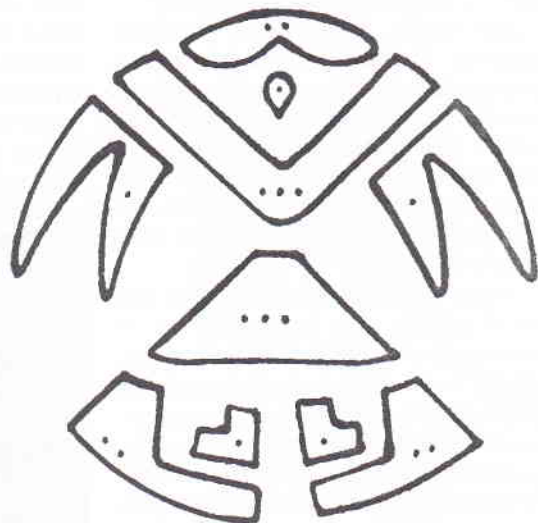
Tak tedy skončilo naše putování po stopách kmene Abenakiů, putování, o němž nikdo do poslední chvíle nevěděl, kam nás vede. Až mnoho let poté jsme pochopili, že nás vedlo hlavně k poznání sebe samých. Ještě jsme se snažili nějakou dobu pátrat po tom, kdo to byl Matohoda a proč takto vstoupil do našeho života. Ale jsou tajemství, jež by měla navždy zůstat zahalena.

Adjidaumo - Jana Hajduchová

PRO CHYTRÉ HLAVIČKY

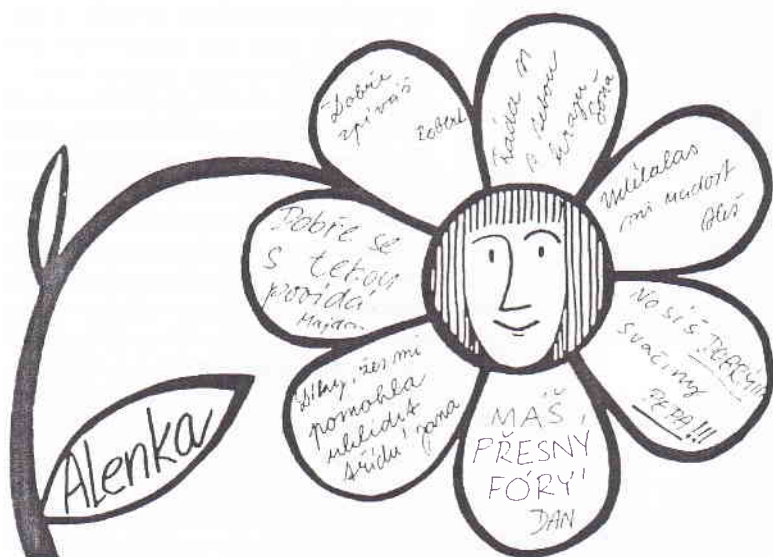
Zkuste si tuto stránku dnes dodělat sami. V každém čísle najdete jeden znak jihuozápadních Indiánů kmenů Pueblo, Hopi, Navajo a dalších. Jsou to kresby, které se objevovaly na staré keramice, na oblečení a látkách, na šperkách i výšivkách. K vybarvení je možné použít klíč vedle kresby nebo nechte tvořit svou fantazii. Oxeroxujte si znak několikrát, rozdejte ho ostatním členům kmene a uvidíte, že žádný z Vás nepoužije tytéž barvy, ale ty, které cítí, že tam patří. Potom si řekněte, proč jste ty barvy použili a co jste tím chtěli vyjádřit. U Indiánů každá barva i znak něco vyjadřovaly, něco znamenaly. Podaří se Vám to?

Klíč barev: ● vínová červeň

●● tmavě fialová

●●● fialová

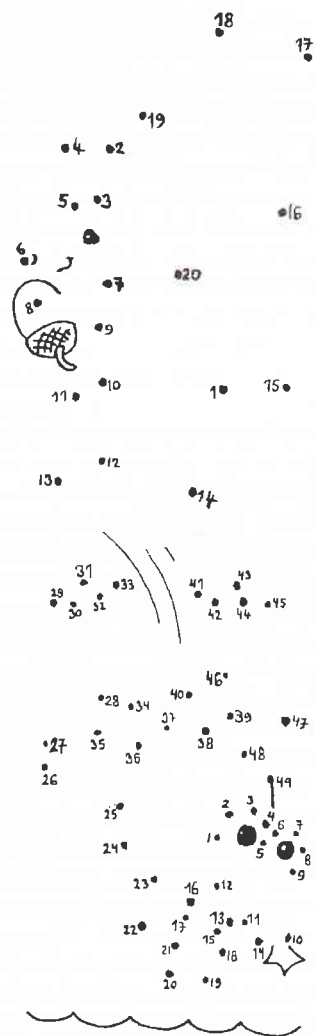

Slunečnice

Z barevného papíru si vystříhnete základ své slunečnice (střed a lodyhu s listy). Neúplnou slunečnici si každý označí svým jménem na jednom z listů a připevní na zeď. Kromě toho si připravte zásobu prázdných okvětních lístků, které jsou na volně přístupném místě v klubovně. Kdykoliv pak chcete někoho za něco pochválit nebo mu poděkovat, napište krátký vzkaz na jednu z okvětních lístků a připevněte na příslušnou květinu. A netradiční ozdoba klubovny je hotova.

Stránku připravila Wenona - Magda Trnková

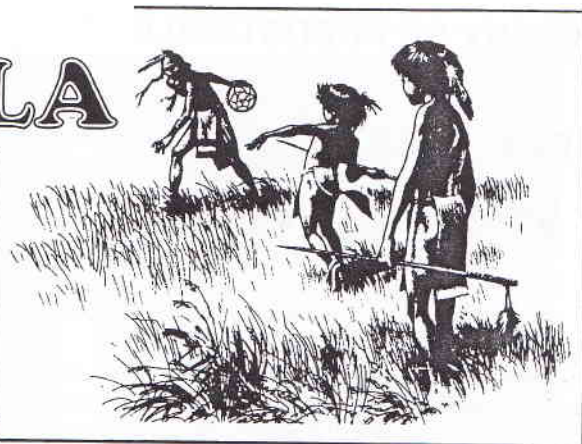
Dvě zvířátka se Vám schovala do čísel! Hledejte se mnou která!

ČANKU ČIKALA

Stopy zvířat a ptáků

- otevřená kniha přírody

DÍL DRUHÝ: Liška obecná

Prase divoké

Je u nás velmi rozšířena a její stopy najdeme i v blízkosti měst.

Štěpěj je podobná stopě psa, ale je poněkud protáhlejší. Přední prsty jsou více vysunuty dopředu, pata je menší a oblejší než u psa. Obrys je vejčité, u psa kulatější. Délka zadní štěpěje je 4-6 cm,

šířka 3-4 cm. Délka přední štěpěje je 3-5 cm a šířka 3-4 cm. Délka kroku je proměnlivá.

Vyhledává souvislé smíšené a listnaté lesy. Obzvláště má rádo místa s bahničky, kde se kališti. V blízkosti pak otírá boky o pata a kmeny stromů.

Při hledání potravy teč rozryvá zem v lese a na polích.

Stopa je charakteristická, neboť prase

vždy otiskuje i paspárky. Spárky se podobají jelením, ale pro velké paspárky a kratší krok je snadno odlišíme. Šířka štěpěje dospělého kňoura je 4-6 cm, délka je 4,5 - 8,5 cm.

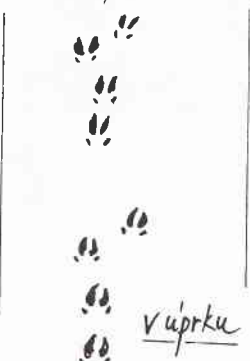
Když liška 'čáruje', klade zadní běhy do předních (1.). Nejčastější pohyb je v poklusu (2.). Liška ve skoku (3.) a v úprku (4.)

liščí trus

divočák v kroku

v úprku

piše a kreslí logan

Wallowa

Na Kiwendotě, kterou pořádala Wallowa, jsem zastavil jejich chvalné známého Wikkiho, abych ho trochu proklepl. Přečtěte si, o čem jsme spolu mluvili. Ještě předešlu dialog dvou osob (též z Kiwendothy), který bude dobrým úvodem: "Bude se zítra něco hrát?" - "Jo, prej bude. A pořádá to Wallowa, čili to bude dost dobrý."

Ahoj Wikki. Řekni mi prosím tě nejdřív, jak je váš kmen organizovaný?

Máme čtyři samostatné části. První rod je Wallowa Kynkažu, to jsou ti nejmladší, dvacet dětí ve věku do deseti let. Nejmohutnější částí jsou Stopaři Wallowa, ti jsou ve skautském věku a je jich šedesát. Jelikož jako kmen také už nejsme úplně mladíci, máme tu rod Wapiti, jejichž jádro tvoří sedm rodin s dětmi + další příznivci. A nakonec rod Kojotů - to jsou takoví jednotlivci, zatím svobodní, kteří s námi sympatizují, jako třeba tady Apač. Těch je stálejších kolem devíti, ve věku 20-25 let.

Kolik mají rodů Stopaři?

Teď máme šest klučích a dva dívčí rody. Náčelníkem Stopařů je Jenke. Já jim tam pomáhám, mám na starosti takové ty organizační věci, na táboře různé hygienické kontroly a funguju prostě jako ta zodpovědná osoba.

Stopaře řídí tzv. Malá rada, kterou tvoří osm rodových náčelníků, Jenke, já a moje žena Kíki, Dan a Bret, tj. čtyři starší. Tato rada vymýšlí program a všechny běžné záležitosti, co jsou asi v každém kmeni.

Na výpravy jezdíte všichni dohromady?

My to máme složitější. Jezdíme každé dvě neděle. Ale někdy jedou kluci a holky zvlášť, někdy jedeme všichni dohromady, jindy jsou rodové výpravy - to se většinou dávají rody po několika (třeba po třech) dohromady. Vychází to přibližně tak, že každá třetí výprava je rodová.

Jak vypadají vaše tábory?

Na tábor jsme letos jeli odděleně. Stopaři jeli s náma čtyřma staršíma na svůj tábor. Kynkažu byli se svými dvěma dospěláky, kteří je vedou během roku (Ličou a Archim) a s Wapiti. Kojoti byli různě po světě, v Americe a tak, každý jinde. Dva víkendy byli někteří z nich u nás.

Kdo řídí celý kmen?

Náčelníkem je Jar-da. Vedení všech částí kmene dohromady tvoří Velkou radu, kde je pět až sedm lidí, podle potřeby můžeme přizvat hospodáře nebo někoho dalšího. Velká rada se stará o různý papírování a o společné výpravy. Když totiž jedeme úplně všichni, je dost problém dobře zařídit třeba ubytování pro sto lidí.

Společně jezdíme např. každý rok na Vánoční výpravu.

Co znamená název "Kynkažu"?

Kynkažu je název takový malý šelmy, která žije v Mexiku. Je to takový medvěd podobný pandě. (Možná taky, že je to opice, dodává Apač.)

Plní si Kynkažu orlí pera?

Zatím neplní, ale už je s nadějí očekáván svitek pro skřítky.

Vím, že vaším členem je i Bobr. Jakou má formu členství?

V letech '79, '80 a '86 proběhly tábory u rybníku Křišťan nedaleko Malého Waldenu. Zde jsme se s Bobrem poprvé setkali. V osmdesátém sedmém nás začal učit první indiánské písně. Bobr nám i nadále pomáhá s woodcraftem a mystikou. Před třemi léty vstupuje na sněmu po složení slavnostní slibu - v té době již coby čestný člen.

Můžeš mi říct něco z kmenové historie?

Úplně nejstarší, zpřetrhané nitky jsou v roce 1925, kdy vstupují oddily „Junácké obce Setonovy“ do Junáka. Tak vzniká i 10. oddíl v Juliánově. Po roce '68 obnovuje 10. oddíl činnost pod vedením Akély. Pokračujeme pod Zálesáky a poté coby oddíl Branně technických sportů Svazarmu v Brně. V osmdesátém prvním stavíme svá první týpi.

Před devíti lety jsme vytvořili vlastní systém OP - třicet velkých činů, každý ze tří dlých činů. O rok později opouštíme (s břemenem

šoku z rozuzlení ponorkové nemoci) 1. oddíl Javorového listu a vznikají vlastní STOPAŘI (pod TOMem). Prožíváme nový začátek bez materiálu a klubovny, ale s bezva partou kluků, kteří zůstali při nás.

Po převratu dochází k obnově 10. oddílu Junáka, předpokládáme spolupráci s Thecumthou a hledáme spojení na Midewiwin. Vzniká LLM, kde nacházíme přesně své místo s kmenem Wallowa ... a to už je současnost!

Jaké jsou vaše plány do budoucna?

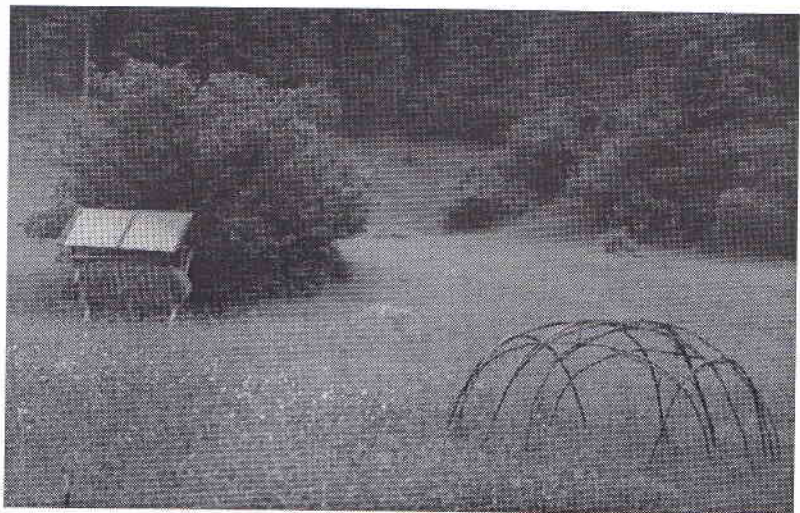
Jo, plány (smích). Mojí vizí je vytvořit společenství více kmenů. Záleží na tom, jak by se to právnicky upravilo. Byl by tam kmen Stopaři kluci, Stopaři holky, Kynkažu atd. Ovšem pokud bude vedení pro jednotlivé kmény.

A jaké jsou vaše hlavní problémy?

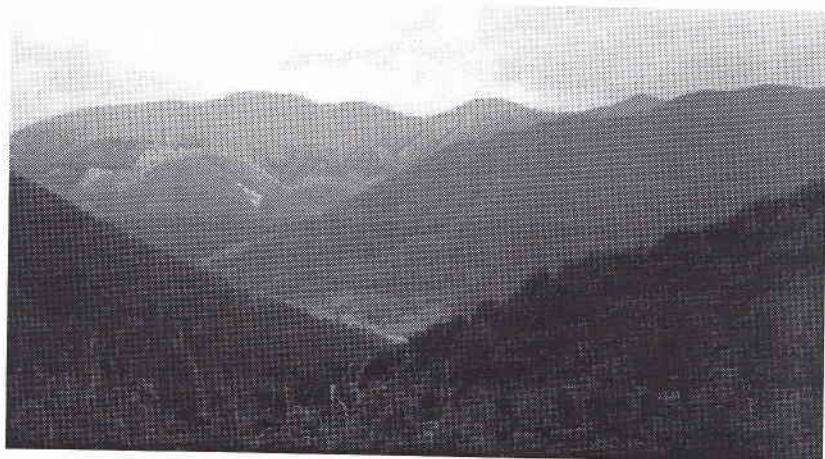
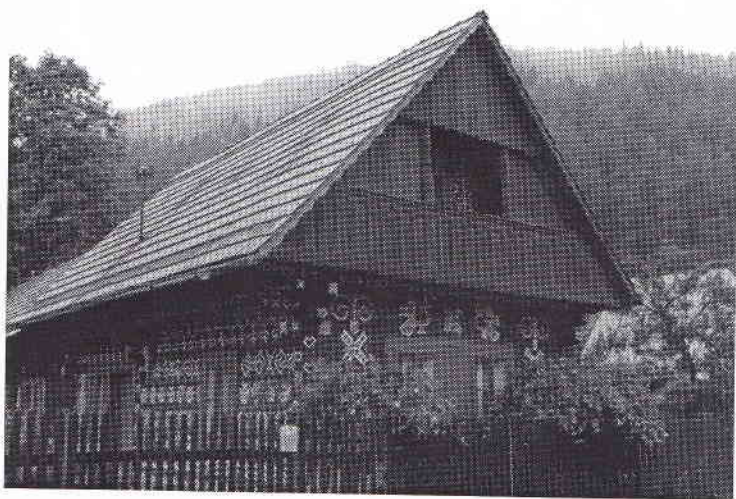
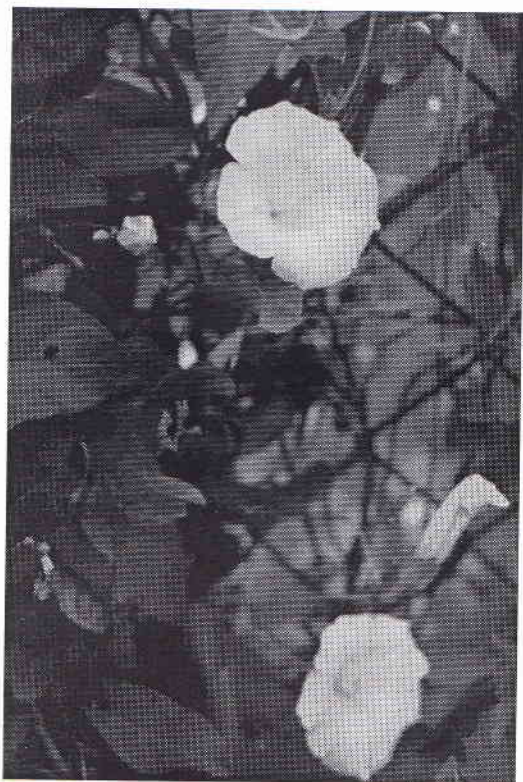
Hodně problémů přináší koordinace a řízení takového mamutiho celku. Už jenom na společných výpravách vymýšlet program, který by zaměstnal každého ze stovky lidí. Myslím si, že je hodně potřeba tu koordináční část zjednodušit. Ideální počet je tak třicet lidí se dvěma až třema nadšenými vedoucíma.

Tak moc díky za rozhovor (i za dopis o kmenové historii, který mi Wikky ještě poslal).

Gallichvio - Jakub Adámek, Neskenon, Praha

FATRA
1996

*Pěkný nový rok
a spoustu splněných přání*